

Закони о пословном реду у Сенату и Народној скупштини, 1932.

Садржај

Закон о пословном реду у Сенату

Глава прва. Састанак сенатора и оверавање њихових пуномоћстава (§ 1–12)

Глава друга. Председништво Сената (§ 13–16)

Глава трећа. Одбори (§ 17–25)

Глава четврта. Седнице (§ 26–47)

Глава пета. Ред послова у седници (§ 48–50)

Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција (§ 51–70)

Глава седма. Питања и интерpellације (§ 71–78)

Глава осма. Молбе и жалбе (§ 79–88)

Глава девета. Гласање (§ 89–96)

Глава десета. Дисциплинске казне (§ 97–106)

Глава једанаеста. Права и дужности Сената и сенатора (§ 107–126)

Глава дванаеста. Особље Сената и рачуноводство (§ 127 и 128)

Глава тринадесета. Стенографске белешке (§ 129 и 130)

Глава четрнаеста. Архива и печат Сената (§ 131 и 132)

Глава петнаеста. Закључне одредбе (§ 133–134)

Закон о пословном реду у Народној скупштини

Глава прва. Састанак посланика и оверавање њихових пуномоћстава (§ 1–12)

Глава друга. Председништво Народне скупштине (§ 13–16)

Глава трећа. Одбори Народне скупштине (§ 17–25)

Глава четврта. Седнице Народне скупштине (§ 26–47)

Глава пета. Ред послова у седници (§ 48–50)

Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција (§ 51–70)

Глава седма. Питања и интерпелације (§ 71–78)

Глава осма. Молбе и жалбе (§ 79–88)

Глава девета. Гласање (§ 89–96)

Глава десета. Дисциплинске казне (§ 97–106)

Глава једанаеста. Права и дужности Народне скупштине и народних посланика (§ 107–126)

Глава дванаеста. Скупштинско особље и рачуноводство (§ 127 и 128)

Глава тринадесета. Стенографске белешке (§ 129–130)

Глава четрнаеста. Архива и печат Народне скупштине (§ 131 и 132)

Глава петнаеста. Закључнне одредбе (§ 133 и 134)

342.53
(4971)
(094.5)

ПРКА ЗАКОНА Св.
мачених судском и ад-
министративном праксом
даје ГОЈКО НИКЕТИЋ 197.

ЗАКОНИ
о
ПОСЛОВНОМ РЕДУ
у СЕНАТУ И НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БИБЛИОТЕКА
Министерства Правде
Бр. 1249.

197. СВ. ЗБИРКА ЗАКОНА
протумачених и објашњених судском
и административном праксом
Издаје др. ГОЈКО НИКЕТИЋ СВ. 197.

Уведено у нови инвентар бр. 2264/ii
1. јануара 1942. год.
Београд.

ЗАКОНИ О ПОСЛОВНОМ РЕДУ

У СЕНАТУ И НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Министарства Правде
Бр. 1249.

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1 Кнез Михаилова ул. 1
1932

САДРЖАЈ

Закон о пословном реду у Сенату.

Глава прва. Састанак сенатора и овратање њихових пуномоћстава (§ 1—12)	5
Глава друга. Преседништво Сената (§ 13—16) — — — — — — —	8
Глава трећа. Одбори (§ 17—25) —	10
Глава четврта. Седнице (§ 26—47) —	13
Глава пета. Ред послова у седници (§ 48—50) — — — — — — —	19
Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција (§ 51—70) — — — — — — —	20
Глава седма. Питања и интерpellације (§ 71—78) — — — — — — —	26
Глава осма. Молбе и жалбе (§ 79—88) — — — — — — —	29
Глава девета. Гласање (§ 89—96) —	32
Глава десета. Дисциплинске казне (§ 97 — 106) — — — — — — —	35
Глава једанаеста. Права и дужности Сената и сенатора (§ 107—126) — —	37
Глава дванаеста. Особље сената и рачуноводство (§ 127 и 128) — — —	43
Глава тринадесета. Стенографске белешке (§ 129 и 130) — — — — —	44
Глава четрнаеста. Архива и печат Сената (§ 131 и 132) — — — — —	45
Глава петнаесета. Закључнне одредбе (§ 133—134) — — — — — — —	45

За Штампарију „ПРИВРЕДНИК“
Кнез Михаилова Бр. 3. — Београд
Телефон 21-450.
Благојевић Д. Живојин, Кондина
ул. Бр. 10.

Л. бр.
38592

Закон о пословном реду у Народној скупштини.

Глава прва. Састанак посланика и оверавање њихових пуномоћства (§ 1—12) — — — — —	47
Глава друга. Претседништво Народне скупштине (§ 13—16) — — — — —	52
Глава трећа. Одбори Народне скупштине (§ 17—25) — — — — —	54
Глава четврта. Седнице Народне скупштине (§ 26—47) — — — — —	55
Глава пета. Ред послова у седници (§ 48—50) — — — — —	63
Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција (51—70) — — — — —	64
Глава седма. Питања и интерпелације (§ 71—78) — — — — —	69
Глава осма. Молбе и жалбе (§ 79—88) — — — — —	72
Глава девета. Гласање (§ 89—96) —	76
Глава десета. Дисциплинске казне (§ 97—106) — — — — —	78
Глава једанаеста. Права и дужности Народне скупштине и народних посланика (§ 107—126) — — — — —	82
Глава дванаеста. Скупштинско особље и рачуноводство (§ 127 и 128) — —	88
Глава тринадесета. Стенографске белешке (§ 129—130) — — — — —	89
Глава четрнаеста. Архива и печат Народне скупштине (§ 131 и 132) — —	90
Глава петнаеста. Закључне одредбе (§ 133 и 134) — — — — —	90

ЗАКОН

од 3. децембра, 1931. год.,
о пословном реду у Сенату

Глава прва. Састанак сенатора и оверавање њихових пуномоћстава

§ 1. — У очи онога дана, у који је Сенат сазван Краљевим указом, сви су сенатори дужни бити у месту, где ће Сенат држати своје седнице, и ту остати и послове радити све док Сенат не буде закључен или док његове седнице не буду одложене.

§ 2. — Сваког сазива Сенат ће имати први свој састанак у 9 часова пре подне онога дана, за који је Краљевим указом сазван. На томе састанку претседаваће, као претседник, по годинама најстарији присутни сенатор. Секретарску дужност као привремени секретари вршиће два млађа сенатора, које изабере Сенат на предлог Претседника.

§ 3. — У сазиву после избора за Сенат пошто изабрани сенатори предаду своја пуномоћства Претседнику, састанак се закључује и наредна седница заказује за сутра дан.

§ 4. — Претседник ће саставити за други састанак списак сенатора на основи извештаја бирачких одбора и пуномоћства, која су предата Сенату непосредно или посредно.

§ 5. — На другом састанку приступа се одмах избору Верификационог одбора од 11 чланова. Ако се поднесе само једна листа, избор се врши акламацијом; у противном тајним гласањем по пропорционалном систему.

Резултат избора утврђује Претседник.

§ 6. — Верификациони одбор бира себи претседника, секретара и једног или више известилаца.

Верификационом одбору упућује Претседник сенаторска пуномоћства, сва акта изборна и све жалбе против избора.

Верификациони одбор дужан је свршити своје послове за пет дана.

§ 7. — Кад одбор буде готов са својим извештајем, Претседник Верификационог одбора наређује да се тај извештај штампа и разда сенаторима у року од највише три дана. Почетак раздавања ће претседник одбора објавити на нарочитом месту у згради Сената, где се врше и остale објаве.

§ 8. — Пошто протеку 24 часа од како је извештај раздат. Претседник Верификационог одбора сазива седницу Сената, на којој ће се одмах приступити претресу тога извештаја.

Седницама Сената до избора сенатског претседништва претседаваће даље Претседник Верификационог одбора.

Сваки сенатор, док му избор не би био уништен има право присуствовати и решавати у седницама Сената, али не може гласати о своме избору.

§ 9. — Пошто се извештај прочита, стављају се на претрес и решења у целини они избори, које одборска већина није оспорила. Дебата о њима може да траје највише један дан. После неоспорених избора претресају се у целини, а решавају посебице, они избори, које је одборска већина оспорила.

Претрес о извештају Верификационог одбора за оспорене мандате може трајати најдуже три дана. Говори, том приликом, могу трајати највише пола сата.

Сенат може оснажити избор, или га уништити или одгодити одлуку о њему и наредити да се учини потребан извиђај, али се ово питање мора решити најдаље у року од три месеца.

§ 10. — Ако се поништи мандат једног сенатора онда ће се позвати за сенатора наредни са исте листе, ако је сенатору поништен мандат због недостатка личних услова из §§ 29 и 10 Закона о избору сенатора.

Ако је листа иссрпљена, онда ће се позвати први по реду заменик.

§ 11. — Пошто су овако сенаторска пуномоћства прегледана и оверена, изабрани сенатори у присуству претседника полажу заклетву:

„Ja (име) заклињем се да ћу Краљу бити веран, да ћу чувати изнад свега јединство на-

рода, независност државе и целину државне области, да ћу Устав чувати и добро народа пред очима имати“ (чл. 59 У.).

Именовани сенатори полажу исту заклетву у присуству претседника при ступању на дужност у Сенат.

Ограде уз заклетву нису допуштене.

Сенатор док не положи заклетву не може даље вршити сенаторску дужност.

§ 12. — Сенатор не може бити: члан управног одбора Управе Државних монопола, члан управног или надзорног одбора Народне банке и Државне хипотекарне банке, члан управног или надзорног одбора оних акционарских друштава и тековинских предузећа, која имају рударска права или повластице, или која имају уговоре о сечи државних шума, или која имају нарочите и изузетне повластице по специјалним законима.

Верификациони одбор је дужан за сенатора у року од месец дана од кад му се преко Претседништва Сената достави овакав случај узети реч од дотичног сенатора, прибавити податке потребне за одлуку и донети је ако сенатор не би поднео оставку на чланство одбора.

Оваква се одлука одборска саопштава Сенату и без претреса решава на једној од првих седница поименичним гласањем.

Глава друга. Претседништво Сената

§ 13. — У сазиву, после избора за Сенат приступа се одмах избору Претседништва чим се сврши претрес извештаја Верификационог

одбора. У осталим сазивима избор се Претседништва врши одмах првог састанка под претседништвом најстаријег по годинама присутног сенатора.

Претседништво је састављено из претседника, два потпредседника и три секретара. Ови се часници бирају за сваки сазив.

Најпре се бира Претседник Сената. Ако се апсолутна већина не би добила на првом гласању, на другом ће гласању бити довољна релативна већина. При једнакој подели гласова на другом гласању сматраће се да је изабран по годинама најстарији кандидат. После избора претседника извршиће се прво избор потпредседника па онда избор секретара, на начин одређен за избор претседника. Гласање о избору сенатског часништва може се вршити и једновремено посебним листама.

При избору Претседништва гласање је тајно.

Ако који члан сенатског часништва да оставку на свој положај сматраће се разрешен онда када Сенат прими к знању ову оставку.

§ 14. — Дужност је Претседника Сената да претставља Сенат, да руководи његовим седницама и одржава ред у њему, да се стара о уредном и брзом отправљању послова у секретаријату, стенографском бироу и рачуноводству, као и о безбедности Сената. Он се стара да рад у одборима не застаје и да се не прекида. Он поставља и отпушта све привремено особље Сената.

§ 15. — Кад је Претседник спречен, замениће га један од потпретседника. Претседава-

јући не може учествовати у дебатама нити гласати.

§ 16. — Дужност је секретара Сената: да врше прозивку сенатора; да читају у Сенату предлоге и све друго; да воде белешке о одлукама Сената, о начину и резултату гласања и да састављају записнике састанака. Један од секретара кога буде одредио Претседник, водиће надзор над вршењем целокупног канцеларијског рада Сената. Ако би секретари били ма којим начином спречени да врше дужност, замениће их привремено сенатори које ће одређивати Претседник.

Глава трећа. Одбори

§ 17. — За проучавање предлога и других предмета у Сенату бира Сенат посебне одборе. Ти су одбори или стални или нарочити. Стални су одбори: 1) Верификационо одбор; 2) Административни одбор; 3) Имунитетски одбор; 4) Одбор за молбе и жалбе и 5) Финансијски одбор.

Нарочити се одбори бирају за проучавање законских предлога које подноси Влада, или сенатори, као и за проучавање других предмета, за које би Сенат нашао да је потребно да их упути у нарочити одбор.

Стални одбори трају за све време до наредних избора за Сенат изузимајући Финансијски одбор, који се бира сваког редовног сазива. Нарочити одбори трају док не сврше посао.

§ 18. — Сви се одбори бирају по листама пропорционалним системом и тајним гласа-

њем. Кандидатску листу могу поднети најмање пет сенатора.

Ако би се поднела само једна листа, избор се врши акламацијом.

§ 19. — Финансијски одбор има 15 чланова. Остали одбори имају по 11 чланова.

§ 20. — Сваки ће одбор изабрати већином гласова себи претседника, потпредседника, секретара и водити кратак записник о свом раду.

Позиви на седнице одборске објављују се сенаторима на место нарочито за то одређено у згради Сената, а имају се доставити лично сваком сенатору са означењем дневног реда, ако при закључку последње седнице није био утврђен дан наредне седнице одбора.

У записник сваке седнице бележе се имена присутних чланова, писмено предати предлози и одлуке одбора. Претседника одбора, ако би био спречен, замениће потпредседник или, ако је и он спречен онда најстарији одборник по годинама.

Сенат ће одредити без дискусије рок, до кога треба одбор да поднесе извештај. Ако то одбор не испуни, или ако му Сенат рок не продужи, Сенат може изабрати нов одбор.

Одбор може решавати ако је присутна једна трећина његових чланова. Пуноважни закључци доносе се већином присутних чланова одбора, а ако су гласови расподовљени, предлог о коме се гласало сматра се примљеним.

На упражњено место једног члана одбора долази наредни са листе.

§ 21. — Пошто претрес буде завршен, одбор ће изабрати једног или више известилаца, који ће у Сенату читати и бранити извештај и предлог одбора.

У случају кад се одбор подели на већину и мањину, и једна и друга страна имају засебно свога известиоца.

Свако одвојено мишљење било у начелу или код појединих чланова предлога, о коме се у одбору решава, предаће се писмено одбору, који ће га упоредо са извештајем већине изнети пред Сенат, где га може бранити члан одбора који се одвојио у мишљењу.

Свој извештај одбор је дужан спремити и предати Претседнику Сената најдаље за пет дана по свршеном претресу у одбору.

§ 22. — Одборским седницама може приступовати сваки сенатор.

Сем чланова одбора, само чланови Владе и Владини повериеници имају право на реч у одборским седницама.

§ 23. — Одбори могу општити непосредно са министарствима преко својих претседника или чланова које буду одредили.

§ 24. — Одбори се састају у згради Сената у нарочитим за њих одређеним просторијама. Али одбори могу, ако њихов посао буде изискивао држати своје седнице и у министарствима.

§ 25. — Сенат може за поједине одборе решити да продуже рад и за оно време кад он није на окупу.

Глава четврта. Седнице

§ 26. — Чим се изабере Претседништво Сената, Претседник Сената извештава о томе Претседнику Министарског савета. Претседник Министарског савета извесгиће по томе Претседнику Сената, кога ће дана Краљ отворити седнице Сената лично Престоном Беседом, или преко Министарског савета Посланицом или Указом.

У случају да Краљ отвара седнице Престоном Беседом Сенат и Народна скупштина уједно заседавају (Чл. 32 У.).

§ 27. — Седнице Сената отвара Претседник. Он руководи претресом, стара се да се одредбе овога пословника тачно испуњавају и да се за све време седнице одржи потпун ред.

§ 28. — Решавање Сената и Народне скупштине у заједничком заседању бива само за случајеве за које је изрично речено.

Заједничким заседавањима претседавају претседници Сената и Народне скупштине наизменично (чл. 73 У.).

§ 29. — Седнице Сената су јавне. Али се оне могу претворити у тајне, кад то захтева Претседник Сената, Влада или 10 сенатора. О овоме предлогу гласа се без претреса.

Ако су тајност захтевали Претседник Сената или 10 сенатора, Сенат може узети у решавање: да ли седница да остане тајна или не.

Предмети о којима се буде саветовано у тајном састанку, претресаће се, ако буде потребно, и у одборима тајно, и о њима се не смее ником ништа казати осим сенаторима.

Ако се о ком сенатору докаже да није очувао тајну, Сенат таквог сенатора може искључити из седнице до највећег броја седница по § 98 пословника. Предавање јавности Владиних изјава или предлога у тајним састанцима, може бити само са Владином пристанком.

§ 30. — Осим јавних и тајних седница Сенат се може скупљати и у конференције на предлог Претседника Сената, Владе или 10 сенатора.

На конференцији могу бити присутни само сенатори и министри.

§ 31. — По предлогу Претседника а по са- слушању Владе, дневни ред за сваку идућу седницу утврђује сам Сенат на крају седнице без претреса. Овај дневни ред обзнатиће се нарочитим објавама у сали и згради Сената.

Они предмети по којима се претрес није могао свршити једне седнице стављаће се на прво место на дневном реду идуће седнице.

Ако се дневни ред није могао извршити због недовољног броја присутних сенатора, Претседник ће објавити да као дневни ред за нову седницу вреди наставак дневног реда са додатком оних тачака, које по самом овом пословнику треба ставити или за које је сам Сенат решио да се тога дана ставе на дневни ред. Ако би та нова седница пала на дан предвиђен у пословнику за интерпелације, то се на тој седници не може ништа решавати сем интерпелација у смислу § 71 овог пословника. Но ако нема никаквих интерпелација

или се оне исцрпе прелази се на стари дневни ред.

§ 32. — Записник Сената водиће редом секретари, које буде одредио Претседник, а ови ће се записници читати почетком сваке седнице Сената.

У записник се бележе: 1) саопштења Владина и Претседникова; 2) предмети о којима је Сенат решавао и његова решења по њима са начином гласања и са бројем гласања за и против код поименичног гласања и 3) предмети за које Сенат реши да се унесу у записник. Говори сенатора не бележе се у записник, али се увек означује име говорника „за“ и „против“.

§ 33. — О томе: да ли ће се на предлог кога сенатора учинити каква исправка у записнику, а коју секретар не прими, решава Сенат.

§ 34. — Пре него што се пређе на дневни ред, Претседник ће учинити Сенату сва саопштења која се њега тичу.

§ 35. — У Сенату имају право да говоре само сенатори, Министри, Владини повериеници, одређени за то Краљевим Указом (чл. 70 У.).

§ 36. — Нико не може говорити у Сенату пре него што буде тражио и добио реч од Претседника.

§ 37. — Претседник даје реч по реду пријаве, изузимајући оне случајеве када је овим

пословником друкчије наређено. Министрима и Владиним поверицима даје реч кад год је затраже. Известиоци одборски могу говорити више пута и преко реда, ако захтева потреба претреса. Оцена о томе припада Претседнику. Ономе сенатору који је рад да говори о каквој повреди пословника или дневног реда, коју је приметио, даје се реч чим је затражи. Његов говор може трајати највише пет минута и о том случају не може говорити ни један други сенатор.

Ако и после Претседниковог објашњења говорник остаје при свом гледишту да је пословник или дневни ред поврећен, Претседник одмах позива Сенат да без претреса реши то питање. На случај да Претседник примети да се питања о повреди пословника или дневног реда учестано постављају у циљу сметања или одувлачења рада, он може предложити Сенату да се таква питања не могу више покретати у току те седнице. Сенат о томе решава без претреса.

§ 38. — Пријаве се за реч чине чим се претрес отвори.

Код оних предмета, који су били упућени одбору, пријаве се могу чинити чим се одборски извештај поднесе Сенату. Оне се могу чинити лично, усмено или писмено или преко једног другога сенатора. Сваки је сенатор дужан изјавити да ли ће говорити у име групе или у име своје лично.

Сваки пријављени говорник има право, да свој ред уступи другом пријављеном говорнику.

§ 39. — Осим Министара, Владиних повериеника и известиоца одборских, о једном предмету не може нико више него једанпут говорити, сем ако му то Сенат нарочито допусти.

Претрес у начелу као и претрес у појединостима, по главама (одељцима) сматрају се као предмети са себе.

§ 40. — Кад претрес почне, Претседник ће дати прву реч првом пријављеном говорнику „за“, а потом једном пријављеном говорнику „против“ ако би га било. Претседник ће пазити да увек после једног говорника „против“ да реч једном говорнику „за“.

§ 41. — Ако сенатор тражи реч ради тога да исправи свој навод, који је погрешно изложен, те дао повода каквом неспоразуму или изазвао потребу личне одбране, онда ће му се дати реч одмах чим сврши свој говор онај, који је ту исправку изазвао, али у том случају говорник не сме говорити дуже од пет минута, и може поред личне одбране исправити само погрешно наведене чињенице из свога говора.

Ако Претседник налази да дотични сенатор није изазван тим говорником, он неће дати тражену реч. Ако је сенатор незадовољан претседниковим решењем, ствар решава Сенат без претреса.

Ако је више говорника изазвано на личну одбрану или објашњење Претседник ће им давати реч по реду пријаве.

Овим се параграфом не могу користити сенатори, који су прекидањем говорника изазвали да о њима говори.

Министри и Владини повериеници могу говорити и са свога места, а сенатори морају говорити са говорнице, сем кад говоре о пословнику, личној ствари или стављају кратка питања, када могу говорити и са свога места.

§ 42. — У начелном претресу говори сенатора који говоре у име групе, могу трајати најдуже сат и по, а говори осталих сенатора најдуже један сат. У посебном претресу по главама (одељцима) говори сенатора, који говоре у име групе, могу трајати најдуже један сат, а говори осталих сенатора најдуже пола сата.

У име групе могу говорити највише два сенатора.

Под групом се разуме организовани и Претседништву пријављени клуб сенатора.

§ 43. — У начелном претресу, пошто буду говорили сви сенатори који су имали до говоре у име групе, Сенат ће без дискусије решити колико ће се седница оставити за говоре других сенатора. У посебном претресу, чим о појединим главама буде у име групе говорило два пријављена говорника, Сенат може на предлог 10 сенатора без претреса решити да се претрес закључи.

§ 44. — Министри, Владини повериеници и одборски известиоци могу говорити по закљученом претресу али само једнпут.

§ 45. — Говорник може говорити само о питању које је на дневном реду. Он не сме улазити у претрес приватног живота ичије личности.

Забрањено је читати беседе. Исто тако забрањено је читати службене и друге документе који немају или у колико немају везе с предметом о коме се претреса.

Спор о томе решава Претседник.

§ 46. — Осим Претседника нико други не може прекинути говорника нити га опомињати на ред.

Забрањено је прекидање говорника и свака друга манифестија која спречава слободу говора.

§ 47. — Седнице Сената закључује Претседник са пристанком Сената објавивши ред наредне седнице. Дан и сат идуће седнице одређује Претседник или на крају седнице или писменим путем.

Глава пета. Ред послова у седници

§ 48. — Свака седница Сената почиње читањем записника претходне седнице. На питање Претседника: да ли ко шта има да примети на записник ако нико ништа не примети, Претседник објављује да је записник примљен. Ако ко учини примедбу онда се поступа по § 33 овога пословника.

§ 49. — Пре прелаза на дневни ред Претседништво и Влада чине Сенату саопштења. Сенатори чине кратка питања на Претсед-

ништво, ако су их раније предали писмено. Претседништву. После овога Министри одговарају на кратка питања која им буду упутили сенатори.

На кратка питања дају се одговори сваке седнице сем дана одређеног за интерpellације. Рад по свима кратким питањима може трајати највише један сат.

Затим се прелази на дневни ред.

§ 50. — Саопштења од стране Владе могу се чинити у свако време седнице.

Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција

§ 51. — Законске предлоге могу подноси-ти Сенату по овлашћењу Краљевом поједини министри, као и сваки сенатор чији предлог писмено помогне најмање једна петина чланова Сената (Чл. 63 У.).

§ 52. — Краљев Указ, којим су министри овлашћени на подношење једног законског предлога, доставља се заједно са законским предлогом Претседнику Сената.

§ 53. — Чим добије законски предлог Владин, Претседништво је дужно о томе изве-стити Сенат, који предлог упућује оном сталном одбору, у чију струку спада. На предлог Владе или пет сенатора Сенат може одлучити да се ради проучавања једног законског пред-лога изабере један нарочити одбор. У овом другом случају избор тога одбора ставља се

на дневни ред наредне седнице. У исто време Претседник ће наредити да се Владин предлог штампа и разда свима сенаторима.

§ 54. — Чим извештај одбора буде готов, Претседник ће известити о томе Сенат и наре-дити, да се извештај заједно са одборским предлогом штампа и разда сенаторима.

Сенат ће утврдити дан у који ће се отво-рити претрес. Претрес се може отворити тек пошто протече пет дана од како је раздан штампан одборски извештај.

§ 55. — Кад предлог дође на дневни ред о њему се прво отвара начелни претрес. По свршеном начелном претресу приступа се гла-сању: прима ли се предлог у начелу или не прима.

Кад се предлог у начелу прими, прелази се на претресање појединих одељака (глава) закона. Гласање се врши по параграфима.

Кад се претрес и пријем последњег одељ-ка (главе) сврши, приступа се другом и конач-ном гласању о предлогу у целини (чл. 72 У.).

§ 56. — Сенат пре него што приступи ко-начном гласању може прости гласањем, без претреса, упутити предлог одбору ради пре-гледа и поправке редакције, као и за то да се доведу у сагласност његове измене и допу-њене одредбе. Овако исправљен предлог раздаће се штампан сенаторима пре гласања о предлогу у целости. О њему не може бити ви-ше никакве дискусије.

§ 57. — Сви предлози с изменама и допу-њима (амандмани) имају се упутити преко

Претседништва надлежном одбору од дана пошто се извештај одбора раздели сенаторима, па све до почетка начелног претреса. Одбор се мора састати да о њима решава. О оним амандманима, које одбор не усвоји потпуно, одбор подноси извештај. Ако Сенат друкчије не реши, о свима амандманима које одбор не би потпуно усвојио, гласа се после гласања о предлогу одбора, ако би овај био одбачен. Ако одбор усвоји амандмане потпуно, тим се амандманом замењује одговарајући члан у одборском предлогу. Све до почетка гласања амандман се може повући. О свима амандманима и одборском предлогу води се један заједнички претрес.

§ 58. — У току посебног претреса амандмане могу предлагати само Влада и одбор. О Владином се предлогу гласа пре него о одборском. Ако Сенат не реши друкчије сви амандмани предложени у току посебног претреса узимају се у решавање тек наредне седнице.

§ 59. — Претходна питања: да се решење о дотичном члану одгodi док се не реше други чланови, или да се подели на више тачака, или да се врати одбору ради поновне редакције и друга претходна питања могу се постављати све док се дотични члан не стави на гласање. О њима се гласа без претреса пре свега другог.

§ 60. — Ако је приликом гласања један члан био подељен на више тачака, онда се, пошто се о свима тачкама буде гласало посебно, гласа о целом члану укупно. На гласање се ставља дотични члан са усвојеним тачкама.

§ 61. — Законски предлози које сенатори подносе, предаће се написмено Претседнику.

Предлог мора бити састављен у облику у којем се доноси закон. Са сенаторским предлозима поступа се у свему као и са Владиним предлогом. Али ако одбор нађе да сенаторски предлог треба у начелу одбацити, онда се то претходно питање решава у Сенату без претреса по саслушању одборског известиоца и првопотписаног предлагача.

§ 62. — При подношењу каквог законског пројекта или буди каквог предлога, може се тражити да се тај пројектни предлог огласи за хитан. Хитност може предложити Краљевска Влада или првопотписани подносилац предлога сваки за свој предлог. Захтев да се какав предлог огласи хитним, мора се поднети написмено.

§ 63. — О захтеву хитности Сенат решава одмах чим му Претседништво тај захтев саопшти. Он је дужан саслушати претходно онога који хитност захтева. Ако се тражи хитност за сенаторски предлог, Влада има право да буде о томе саслушана. Ако је захтев хитности примљен, Сенат ће предлог одмах упутити у надлежни одбор, који га пре свију других предмета узима у расматрање. Ако је потребно бирати нарочити одбор, овај ће се изабирати још исте седнице. А одбору ће Сенат одредити рок у коме мора бити готов са својим извештајем. Ако одбор не поднесе извештај у одређеном року и Сенат му рок не продужи, може се предлог узети у претрес у Сенату и без извештаја одбора.

§ 64. — Чим извештај изађе из одбора. Претседник ће известити о томе Сенат који може решити да претрес почне већ сутра дан и без оштампаног одборског извештаја.

У претресу законског предлога, који је оглашен за хитан, може у име групе говорити само један говорник „за“ и један „против“.

§ 65. — Хитност се може предложити и за један предлог који је већ упућен одбору. Ако Сенат хитност прими, одбору се одређује рок у коме мора бити готов са својим извештајем. По изласку из одбора на предлог се примењује § 64 пословника.

§ 66. — Законски предлог који Сенат усвоји шаље се Народној скупштини на рад.

Ако је законски предлог усвојен у целини и од Сената и од Народне скупштине сматра се да је Народно претставништво предлог примило. Ако су учињене какве измене или допуне од Народне скупштине онда се законски предлог враћа Сенату на решавање. Кад се ове измене и допуне приме од Сената сматра се да је народно претставништво предлог примило. На случај да се Сенат и Народна скупштина у пријему једног законског предлога у целини или у појединостима не сагласе сматра се да је предлог одбијен и у истом сазиву се о њему не може више поново решавати. Ако се случај понови и у идућем сазиву, о томе законском предлогу одлучиће Краљ. (Чл. 14 У.).

§ 67. — Кад буџет изађе из Финансијског одбора, он се мора сваке седнице, изузимајући оних које су намењене за интерpellације, ста-

вити на прво место на дневном реду. Од овога се може учинити изузетак само у корист хитних предлога.

Предлог Закона о државном буџету и Финансијском закону, пошто буде у начелу примљен претреса се у појединостима по разделима. Гласање пак врши се по партијама. Претрес и коначно примање предлога Закона о државном буџету и Финансијском закону мора се временски тако распоредити да их народно претставништво може коначно усвојити до краја месеца марта.

§ 68. — Кад Влада буде поднела Сенату на одобрење међународне уговоре закључене, Сенат неће гласати о појединим чланцима уговора, нити ће моћи решавати о каквим изменама и допунама. Ако би се у току посебног претреса учиниле примедбе, на коју одредбу уговора, онда ће се поводом те одредбе моћи тражити да се предлог врати одбору. Усвоји ли Сенат такав предлог, одбор ће пре него што се приступи коначном гласању, поднети Сенату извештај о свима на тај начин упућеним одредбама. Извештај може тражити: или да се уговор прими, или да се одложи или да се одбаци.

Извештај ће се штампати и раздати сенаторима. Сенат ће моћи наставити претрес и донети коначну одлуку пошто протече 24 сата од како је тај извештај раздан.

Кад Сенат реши да се уговор одложи, то ће бити изјављено овим речима:

„Сенат одлаже одлуку о поднетом му уговору, а међутим обраћа Влади пажњу на ове одредбе.“

(Изнети од речи до речи текст тих одредбаба).

§ 69. — Предлоге резолуције може подносити Влада или сенатори. Овакав предлог упућује се једном нарочитом одбору, ако Сенат споразумно са Владом не реши друкчије. О резолуцијама се не води начелни претрес. О њима се решава као о једној целини.

§ 70. — Кад сенатори чине предлоге за измену Устава о њима ће се решавати на начин предвиђен у Уставу (чл. 115 У.).

Глава седма. Питања и интерpellације.

§ 71. — Сенатори имају право постављати кратка питања министрима (чл. 68 У.). Питања се постављају написмено преко Претседника Сената. Министар одговара на њих писмено истим путем, ако питаč није изрично изјавио жељу да му се одговори усмено. Усмени одговори дају се у почетку седнице пре прелаза на дневни ред. Министри су дужни дати на њих одговоре у истом сазиву (чл. 68 У.).

После одговора министрова може говорити највише једанпут питаč ради каквог обавештавања и да укратко изјави: је ли задовољан одговором или не.

Овај говор не може трајати дуже од пет минута.

§ 72. — Сваки сенатор има право управљати министрима интерpellације (чл. 68 У.).

Интерpellације се подносе писмено Претседнику Сената који их одмах саопштава до-

тичном министру, а Сенату реферише о њима на првом састанку кад чини и сва остала саопштења. Свака се интерpellација мора оштампати и сенаторима раздати најмање три дана пре претреса.

Министри су дужни на интерpellације одговарати у току истог сазива (чл. 68 У.).

§ 73. — Ако подносилац тражи за своју интерpellацију првенство испред раније поднесених интерpellација, Претседник извештава Сенат, који о томе решава без претresa. Влада има право пре решавања да о томе буде саслушана.

§ 74. — За претрес интерpellација одређује се нарочити дан у недељи. Ако Сенат не реши друкчије, тај ће дан бити четвртак. Постоје сврши буџет, Сенат ће, ако затреба, одредити још један дан у недељи за претрес интерpellација. На седницама које су одређене за претрес интерpellација, тај претрес одмах почиње прелазом на дневни ред.

У претрес се узимају интерpellације поднете до краја прошле недеље, и то најпре оне, којима је Сенат дао првенство, па остале оним редом којим су биле саопштене Сенату. Са дневног реда интерpellација се може скинути само на захтев дотичног министра и интерpellанта, а по решењу Сената. О томе решава се без претresa, пошто су дотични министар и интерpellант дали о томе своју реч. Једновремено се мора утврдити друга седница када ће одређена интерpellација доћи на дневни ред и то пре свих других интерpellација. Претрес о интерpellацији

у погледу трајања и броја говорника води се као специјалан претрес законског предлога, али се он завршује с погледом на одредбе овога члана.

Интерпелант, а ако их има више, онда један од њих може пре министрова говора узети реч да мотивише своју интерпелацију, али има право говора и после министрова говора.

Седница Сената не може се закључити пре но што се доврши претрес започете интерпелације.

Ако је интерпелацију потписао један сенатор, а спречен да присуствује седници на дан претреса његове интерпелације, може на 24 сата пре претреса одредити преко Претседништва Сената свога заменика. Иначе се интерпелација скида са дневног реда.

Ако министар не дође онога дана кад има да одговара на интерпелацију, та ће се интерпелација ставити на прво место на дневни ред за сваку наредну седницу за интерпелације.

§ 75. — Одлука Сената, којом се завршује претрес о интерпелацији и прелази на дневни ред, може бити праста или образложена (мотивисана).

Ако је предложен прост прелаз на дневни ред, а министар на то пристаје, онда ће се прост прелаз на дневни ред ставити на гласање пре свију оних, који су мотивисани.

Ако није предложен никакав прелаз на дневни ред, онда се без икаквог гласања прелази на остале интерпелације, које су на реду.

•

§ 76. — Влада има право да изјави који ће од предложених прелаза на дневни ред примити као довољан израз поверења Сената према њој. У том случају о томе ће се предлогу гласати пре свију осталих.

§ 77. — Ако је предложени прост прелаз на дневни ред одбачен, прелази се на гласање о мотивисаним предлозима по реду поднетих предлога на дневни ред.

§ 78. — Интерпелант може своју интерпелацију повући све док не буду стављени на гласање прелази на дневни ред, који су по водом ње поднесени Сенату.

Глава осма. Молбе и жалбе.

§ 79. — Молбе и жалбе упућене Сенату преко Претседника морају бити предане написено и снабдевене потписима свију милица, који морају бити потврђени којом општинском или државном влашћу, иначе их Сенат неће испитивати нити што по њима предузимати.

Ову потврду власт не може одбити. За њу се не плаћа никаква такса. Исто се тако неће узимати у поступак молбе и жалбе не-пристојно написане.

Сенат неће ни оне молбе ни жалбе узимати у претрес и решавање којима се траже или изазивају издаци из државне касе, ако их Влада није пре тога потпомагала или усвојила, о чему ће увек одбор бити дужан изјаснити се у свом извештају Сенату. Ове молбе за које би одбор био мишљења да их

ваља усвојити спровешће са својим формулисаним предлогом на мишљење Финансијском одбору. Док Финансијски одбор не да по тим предлозима своје мишљење, они се не могу износити на решења Сенату.

§ 80. — Све ће молбе и жалбе бити упућене одмах одбору за молбе и жалбе који ће их по реду којим су стигле Сенату заводити у један нарочити протокол, у коме ће бити забележено име, презиме, занимање и стање молиоца и жалиоца, као и кратак извод предмета на који се односи дотична молба или жалба. Овај ће протокол сваки сенатор моћи прегледати.

§ 81. — Оне молбе и жалбе које се буду односиле на какав законски предлог или иначе на какав предмет који се већ претреса у Сенату и који је поверен нарочитом одбору, упутиће Претседник одбора за молбе и жалбе, овом последњем одбору.

Претседник одбора за молбе и жалбе као и претседник сваког другог одбора, коме је извесна молба или жалба упућена, дужан је дати на расматрање сваком сенатору молбу коју овај буде захтевао.

§ 82. — Оне молбе и жалбе, које одбор за молбе и жалбе не буде упутио другом одбору, поделиће се у три групе:

- 1) молбе и жалбе за које налази да их треба упутити једноме од министара;
- 2) молбе и жалбе које мисли изнети пред Сенат, не водећи рачуна о томе, да ли је њих већ упутио надлежном министру или не;

3) молбе и жалбе које мисли да није вредно износити пред Сенат.

Ни о једној молби и жалби не може Сенат решавати односно самога предмета њенога, ако она долази у круг рада поједињих министара, а пред њима није била, а такве молбе и жалбе одбор ће упућивати надлежном министру.

Одбор је дужан у месечним саопштењима, која ће се штампати, у Сенату објавити своје одлуке о молбама и жалбама, које није изнео Сенату на решавање, тако исто и извештаје о онима, које је упутио ком одбору или коме министру и о онима које није узимао у решавање. Он је такође дужан доставити сенатору своју одлуку односно оне молбе и жалбе за коју овај то буде захтевао.

§ 83. — По свима молбама и жалбама, за које налази да их треба изнети пред Сенат, одбор подноси извештај као и за законске предлоге са формулisаним текстом. Тај текст може бити редигован као законски предлог за Краљеву потврду, и може бити редигован као резолуција којом Сенат упућује извесну молбу и жалбу надлежном министру на увиђај и решење.

§ 84. — Сваки сенатор има право да тражи у року од месец дана, од како је одборска одлука о њој штампана, да се о извесној молби или жалби поднесе извештај у седници Сената, ма каква била одборска одлука о њој. Овај се захтев мора увек испунити.

По истеку овога рока од месец дана одлука одборска да се извесна молба или жалба не изнесе пред Сенат, остаје коначна.

§ 85. — О молбама и жалбама за које је одбор решио да се изнесу пред Сенат прочи-таће се одборски извештај и пошто се над-лежни министар саслуша, Сенат ће о њима донети своју одлуку. О оним пак молбама и жалбама које буду изнете пред Сенат на на-рочити захтев једнога сенатора, саслушаће се најпре сенатор који је то захтевао, затим одборски известилац и надлежни министар па ће после тога Сенат решити о њима.

И у једном и у другом случају претрес се може отворити на захтев 10 сенатора. Одлуке Сената о појединим молбама, доносе се истим начином као и остали законски предлози.

§ 86. — И у једном и у другом случају надлежни министар може тражити да му се остави известан рок да своје мешљење о до-тичној молби и жалби изнесе Сенату. Овај рок не може бити дужи од месец дана.

§ 87. — Они нарочити одбори, којима бу-ду упућене поједине молбе и жалбе, поменуће их у својем извештају Сенату.

§ 88. — Ако не реши друкчије, за решавање о молбама и жалбама, Сенат одређује једну суботу у месецу. На тим састанцима Се-нат решава само о оним молбама и жалбама, о којима је извештај штампан и раздат сена-торима најмање 24 часа раније.

Глава девета. Гласање

§ 89. — Гласање у Сенату бива седењем и устајањем, јавно, поименце или тајно.

§ 90. — Сенат може пуноважно решавати ако је у седници присутна трећина од целокуп-ног броја сенатора (чл. 71 У.).

Глас се може давати само лично.

За пуноважни закључак потребна је већи-на присутних чланова. Кад се при гласању по каквом предлогу деси равна подела гласова, предлог о коме се гласало сматра се да је примљен (чл. 71 У.). За решавање законских предлога потеклих од стране Сената односно измене Устава потребна је већина од три пе-тине укупног броја сенатора (чл. 115 У.).

§ 91. — Ако при гласању седењем или у-стајањем претседник запази да немаовољан број сенатора за решавање, наредиће прозив-ку или пребројавање. На захтев једног сенато-ра, потпомогнутог од 10 другова, прозивка се мора вршити, пре гласања, ако се предмет ре-шава седењем и устајањем. Овако прозивање може се тражити само једанпут за време једне седнице.

Сенатори присутни, кад се питање о кво-руму покрене, не могу изаћи из дворане све док се не сврши прозивка, односно преброја-вање и гласање. Ако то пак учине, сматра се да су присутни и да су гласали против. Присут-ност сенатора утврђује Претседник.

§ 92. — Претседник одмах проглашује ре-зултат гласања Сената.

§ 93. — Гласање седењем и устајањем би-ва у свима случајевима у којима није овим по-словником одређен други начин гласања.

О резултату гласања седењем и устајањем решава Претседник. Ако је по његовом мишљењу резултат сумњив приступиће се новом гласању. Ако и по други пут по његовом мишљењу резултат буде сумњив, приступиће се гласању гласно поименце.

§ 94. — Седењем и устајањем гласа се на овај начин: Претседник позива да устану сви они који гласају против предлога.

§ 95. — Поименце се гласа усмено. Гласање поименце бива: 1) кад се гласа о законском предлогу у начелу или коначно у целини; 2) кад гласање седењем и устајањем да сумњив резултат и после другог покушаја.

При гласању поименце, један од секретара прозиваће сенаторе поименце, а они ће гласати речима „за“ или „против“. По свршеној прозивци, прозиваће се још једном они сенатори, који се првог пута не буду одазвали, па ће тек после тога Претседник објавити да је гласање закључено.

§ 96. — Тајним гласањем гласа се при избору Претседништва и поједињих одбора Сената.

Сво гласање вршиће се листићима, који ће се метати у отворену коверту нарочиту за то спремљену.

Сви листићи којима се гласа морају бити једне величине, једне боје и једног облика.

Сенатори ће један за другим по прозивци секретаровој пуштати своје листиће у ковчежић, који ће стајати на столу Претседништва. Гласове ће ове бројати три сенатора којком одређена, пред Претседништвом и Сенатом.

Глава десета. Дисциплинске казне

§ 97. — Сенату припада искључиво право да у својој седници одржава ред преко свога Претседника.

§ 98. — Дисциплинске казне којима се могу казнити сенатори ове су:

- 1) опомена на ред;
- 2) записана опомена на ред;
- 3) одузимање речи;
- 4) привремено искључење из седница Сената.

Према тежини кривице сенатор може бити искључен до 30 седница.

Прве три казне изриче Претседник, као и четврту до највише три седнице. Дужа искључења решава Сенат без претреса на предлог Претседника или пет чланова Сената.

§ 99. — Опоменом на ред казниће се сваки сенатор који буде својим говором или иначе својим понашањем у Сенату нарушувао ред и прописе овога пословника.

§ 100. — Записаном опоменом на ред, која ће се забележити у записник Сената, казниће се сваки сенатор, који је у истој седници већ раније опоменут на ред.

Да ли ће другу опомену изрећи као просту или као записану зависи од нахођења самог Претседника.

§ 101. — Одузимањем речи казни се:

- 1) Сваки сенатор који би приликом свога говора повредио ред, а већ је раније на истој

седници био кажњен записаном опоменом на ред;

2) Сваки сенатор који у току свога говора већ два пута није хтео послушати Претседника.

§ 102. — Казном искључења казни се сваки сенатор који лично вређа Краља, Престолонаследника, чланове Краљевског Дома, вређа или клевета сенаторе и министре, или се понаша непристојно према Сенату или се не покорава опомена Претседника, а нарочито у погледу извршења казни. Истом ће се казном казнити сенатор, који прави неред и спречава рад у седници.

§ 103. — Сенатор, који је кажњен казном привременог искључења из седница Сената, дужан је уклонити се одмах из дворане Сената.

У случају противљења Претседник ће наредити да се кажњени сенатор силом уклони из дворане. Ако буде потребно Претседник ће привремено обуставити седницу.

§ 104. — Сенатор, против кога се предлаже казна привременог искључења из седнице Сената, има право да говори у своју одбрану, и то највише пет минута.

Тод приликом нема другог претреса.

Ако се предлаже искључење више сенатора за заједничку кривицу, онда има право да дâ одбрану само један од њих у име свију, али његов говор може трајати највише 15 минута.

§ 105. — И казна одузимања речи и казна искључења из седница Сената биће увек забележене у записник Сената. Казна искључења повлачи губитак дневнице за време искучења.

§ 106. — Ако седница постане бурна Претседник ће најпре опоменути сенаторе да ће прекинути седницу ако се мир не поврати. Не буде ли таква опомена у стању да умири сенаторе толико да се говор сенатора може лепо чути и саслушати, Претседник може обуставити седницу за неко време. По истеку тога времена седница се поново отвара.

Али ако се опет на истој седници појави неред, Претседник ће затворити ту и заказати идућу са старим дневним редом.

У тој новој седници ће се на првом месту, пре свега и без икакве дискусије решити предлог Претседникова, ако би га било, о проузроковачима нереда на претходној седници. Само Претседник може допустити овима да се укратко извине или објасне свој поступак.

Глава једанаesta. Права и дужности Сената и сенатора

§ 107. — Захтев истражне односно судске власти за издавање чланова Сената упућује се Умунитетском одбору. Сенат решава ствар по извештају.

§ 108. — Без овлашћења Сената, сенатори се не могу за кривице учињене ван вршења мандата узимати на одговор нити лишити слободе док траје њихов сенаторски мандат, осим

ако се ухвate на самомe делу злочина или преступа. Али и у томе последњем случају Сенат се, ако је на окупу, одмах извештава. Он даје или одриче овлашћење да се надлежни поступак продужи за време сазива.

Имунитетско право сенатора настаје дном избора односно наименовања.

Ако ко постане сенатор пре него што је над њим по каквој кривици изречена извршна пресуда, власт која врши извиђање или истрагу известиће о томе Сенат, који даје или одриче овлашћење за продужење поступка.

Члан Сената може се узимати на одговор само ради онога дела за које је издан (чл. 75 У.).

§ 109. — Одредбе претходног члана не вреде за позивање пред суд и остале власти и извршење судских и административних одлука у приватноправним споровима.

§ 110. — Сенатор не одговара за глас који је дао као члан Сената. За све изјаве и поступке при вршењу мандата било у седницама Сената или одборима, или у особитом изасланству или у особитој дужности по одредбама Сената, сенатори одговарају Сенату. За оне изјаве и поступке који садрже кривично дело, сенатор одговара и пред редовним судовима ако Сенат даде за то одобрење. Но за увреде, клевете или злочине сенатор одговара пред редовним судовима и без претходног одобрења Сената (чл. 74 У.).

§ 111. — Ни један сенатор не може отсутсвовати са седнице Сената, ако му он не

одреди отсуство. У изузетним хитним случајевима Претседник Сената може сам дати до 10 дана отсуство сенаторима; он је дужан о томе известити Сенат.

Сенатор може добити отсуство са дневницом у једном сазиву највише 15 дана; за време отсуства преко тога рока не прима дневницу изузев случаја боловања, за које време прима дневницу ма колико времена боловање трајало. Боловање одобрава Сенат. Сенатор који без одобреног отсуства или боловања не долази на седнице Сената не добија дневницу нити му Претседник може наредити исплату исте.

§ 112. — Свако тражење отсуства упућује се Претседнику Сената, који га саопштава Сенату прве идуће седнице.

Сенат решава о траженом отсуству без претреса. Ако Претседништво нађе да у Сенату нема довољан број чланова за решавање, оно може огласити да се сва одобрена отсуства прекидају, осим ради болести одобрених.

§ 113. — Претседник Сената има додатке, које има и Претседник Министарског савета, потпретседници имају по 1500 динара месечно, а секретари по 1000 динара месечно. Сенатори имају дневницу од 200 динара.

Без пристанка Сената ове се дневнице не могу повећати.

§ 114. — Сви чланови Сената имају права на бесплатну вожњу I класе на свима железничким возовима и државним повлашћеним

бродовима за време док им траје мандат. Они имају право на накнаду учињених трошкова за путовање приликом првог одласка на седницу Сената и последњег повратка, као и трошкова за путовање приватним превозним сртствима.

§ 115. — Сваки сенатор може дати оставку на свој мандат. Оставку Претседник саопштава Сенату, који је упућује Верификационом одбору на даљи рад. Оставка, пре него што је пуномоћство оверено, неће задржавати Сенат од испитивања и решавања да ли је избор био правilan или не.

§ 116. — Члановима Сената Претседник издаје нарочиту легитимацију.

§ 117. — Сенату припада искључиво право да у својој седници одржава ред преко свога Претседника.

Никаква оружана сила не може се поставити у дворници Сената нити у његовој згради или дворишту без одобрења Претседника Сената. Исто тако без његовог одобрења не могу никакви државни органи чинити у Сенату акте власти. Нико оружан не сме ући у зграду Сената осим лица која по пропису оружје носе, а налазе се по службеном послу код Сената (чл. 76 У.).

§ 118. — Улицама, које су непосредно око зграде и дворишта Сената, забрањена је свака манифестација. Ако би се у њима скупљале гомиле људи, власт ће их на захтев Претседника Сената одмах уклонити.

§ 119. — Надзор над одржавањем реда у унутрашњости дворнице Сената као и у дворишту води искључиво Претседник. Ради тога потребан број стражара, који одређује сам Претседник, Министар унутрашњих по слова одмах у почетку сазива ставља му на расположење из редова жандармерије.

Ови стражари носије нарочито видљив знак који прописује Претседништво Сената, и по којем ће се они разликовати од осталих жандарма. Никакве грађанске ни војне власти нити ко други не смеју мимо Претседника Сената издавати наредбе овим стражарима, нити ови стражари могу ма од кога другога примати наредбе сем од Претседника Сената.

§ 120. — Претседник чим опази у дворници Сената лица која нису сенатори или не припадају особљу Сената, наредиће да се та лица уклоне.

§ 121. — Ако се који од слушаоца на галеријама не понаша мирно, Претседник може наредити да се удаљи. У случају већих нереда Претседник може наредити да се испразни галерија.

§ 122. — Сенат има право анкете, као и истраге у изборним и чисто административним питањима (чл. 67 У.).

Ове анкете и истраге Сенат води преко нарочитог свог одбора изабраног по прописима §§ 17 и 18 овог пословника.

Седнице у којима овај одбор буде водио анкету или истрагу, јавне су, али њих може

огласити за тајне било сам Сенат, било одбор коме је вођење истраге поверено.

§ 123. — Сва права, која закони дају истражним властима односно испитивања оних против којих се истрага води, позивање и саслушавање сведока и вештака, прибављање и проучавање потребних докумената и акта, припадају и одбору Сената који води анкету или истрагу. Али Сенат може у сваком случају посебице ограничити та права својом нарочитом одлуком.

Ако је потребно да се испит или саслушање учини на лицу места, одбор који води анкету или истрагу сме пренети своју власт на једног или више сенатора из своје средине. Чланови Анкетног одбора кад путују имају право на накнаду тршкова, које ће им одредити Административни одбор.

§ 124. — Сведоци и вештаци имају у овом случају пред одбором Сената, који води истрагу, и пред његовим изасланицима иста права и исте дужности као и пред судовима.

Сведоци и вештаке, који би били чиновници, Анкетни или Истражни одбор позива преко надлежног министра.

§ 125. — Ако су седнице Сената одложене или закључене, сенатска анкета или истрага ће се обуставити, док се наново Сенат не састане. Али Сенат може решити, да се анкета или истрага продужи и за време кад он није на окупу.

§ 126. — Резултат рада анкете или истраге износи се увек пред седницу Сената, пошто

Претседник Сената у споразуму са Анкетним одбором одреди штампање извештаја и материјала који је с њим, у колико то може и сме бити према природи саме ствари. Ако је Анкетни или Истражни одбор предложио кавку резолуцију, о њој Сенат решава као и о осталим резолуцијама, кад изађу из одбора (видети § 69 пословника). У случају да је мањина одборника поднела свој предлог резолуције, о томе се предлогу решава тек ако предлог већине буде одбачен.

Глава дванаеста. Особље Сената и рачуноводство

§ 127. — Све особље Сената стоји под управом Претседника Сената. Особље може бити стално и привремено. Године службе сталног особља рачунају се као године државне службе. Они се разврставају и примају принадлежности по Закону о чиновницима према својим квалификацијама. Државни пензионери који се на овај начин приме за сталне службенике губе досадању пензију, а накнадно их може пензионисати Финансијски одбор на предлог Претседника Сената а под свима условима Закона о чиновницима. О свему овоме ће Претседник Сената у сагласности са Административним одбором израдити нарочити правилник који ће поднети Сенату на решење.

§ 128. — Претседник Сената извршује буџет Сената. Из буџета се не могу вршити никакви издаци који нису њиме предвиђени.

Административни одбор као контролна власт, дужан је сваког месеца прегледати рачуне Сената, а подносиће и свој извештај Сенату сваког трећег месеца.

Глава тринадесета. Стенографске белешке

§ 129. — Стенографско особље израђује стенографске белешке о седницама Сената, а по потреби и одбора и секција. Претседништво се стара да те белешке буду без одлагања и раздане сенаторима.

§ 130. — Стенографске белешке подносе се на увиђај Претседнику и сваком говорнику за његов говор. Говорник може чинити у стено-графском тексту само измене које се тичу редакције, не уносећи нове мисли и разлоге нити изостављајући исказане мисли и разлоге. Своје исправке говорник може учинити у року од 24 часа од како му се предаду у самој згради Сената. Претседник је властан чинити само коректуре оних израза које врећају достојанство Сената или садрже личне увреде или клевете било грађана Краљевине било страних јавних органа или претставника. Његова је дужност старати се да говорници не чине исправке или дометке ван граница овде обележених.

На случај спора, Претседник по захтеву дотичног сенатора износи ствар пред Сенат, да он реши без претреса пошто саслуша Претседника и заинтересованог говорника.

Глава четрнаеста. Архива и печат Сената

§ 131. — Сенат има своју архиву и библиотеку, о којима воде старање нарочити чиновници.

§ 132. — Сенат има свој печат са грбом Краљевине Југославије и натписом наоколо: „Сенат Краљевине Југославије“.

Печат Сената чува Претседник.

Глава четрнаеста. Закључне одредбе

§ 133. — До доношења правила у смислу § 127 овог Закона у Сенату ће се постављати само привремено особље уз месечну награду за рад; дотле се могу и пензионери постављати уз награду за рад задржавајући своју пензију.

§ 134. — Овај Пословник Сенат може мењати својом резолуцијом.

Овакав предлог о промени Пословника мора претходно бити испитан од нарочитог одбора Сената, чији штампани извештај има се разделити сенаторима бар пет дана пре доношења одлуке о промени пословника.

Службене новине Бр. 287. — XCIII од 8. децембра, 1931. год.

ЗАКОН

од 26. новембра, 1931. год.,

о пословном реду у Народној скупштини

Глава прва. Састанак посланика и оверавање њихових пуномоћстава

§ 1. — У очи онога дана, у који је Народна скупштина сазвана Краљевим Указом, сви су посланици дужни бити у месту, где ће Скупштина држати своје седнице и ту остати и скупштинске послове радити све док Скупштина не буде закључена или распуштена или док њене седнице не буду одложене.

§ 2. — Сваког сазива Народна скупштина имаће први свој састанак у 9 часова пре подне онога дана, за који је Краљевим Указом сазвана. На томе састанку претседаваће, као претседник, по годинама најстарији присутни посланик. Секретарску дужност као привремени секретари вршиће четири млађа посланика, које изабере Скупштина на предлог претседника.

§ 3. — У сазиву којим почиње скупштинска периода пошто присутни посланици предаду

своја пуномоћства претседнику састанак се за-
кључује и наредна седница заказује за су-
тра дан.

§ 4. — Претседник ће саставити за други
састанак списак посланика на основи извешта-
ја Главног бирачког одбора и пуномоћстава,
која су предата Народној скупштини непосред-
но или посредно.

§ 5. — На другом састанку приступа се
одмах избору Верификационог одбора од 21
члана. Ако се поднесе само једна листа, избор
се врши акламацијом; у противном тајним гла-
сањем по пропорционалном систему.

Резултат избора утврђује претседник.

§ 6. — Верификациони одбор бира себи
претседника, секретара и једног или више из-
вестилаца.

Верификационом одбору упућује претсед-
ник посланичка пуномоћства, сва акта изборна
и све жалбе против избора.

Верификациони одбор дужан је свршити
своје послове за седам дана.

§ 7. — Кад одбор буде готов са својим из-
вештајем, претседник Верификационог одбора
наређује да се тај извештај штампа и разда
посланицима у року од највише три дана. Разда-
вање извештаја се врши или преко органи-
зованих посланичких група или непосредно
посланицима у секретаријату. Почетак раздава-
ња ће претседник одбора објавити на нарочи-
том месту у згради Народне скупштине, где
се врше и остале објаве.

§ 8. — Пошто протеку 24 часа од како је
извештај раздат, претседник Верификационог
одбора сазива седницу Народне скупштине, на
којој ће се одмах приступити претресу тога
извештаја.

Седницама Народне скупштине до избора
скупштинског претседништва претседаваће да-
ље претседник Верификационог одбора.

Сваки посланик, док му избор не би био
уништен има право присуствовати и решавати
у седницама Народне скупштине, али не може
гласати о свом избору.

§ 9. — Пошто се извештај прочита, став-
љају се на претрес и решење у целини они из-
бори, које одборска већина није оспорила. Де-
бата о њима може да траје највише један дан.
После неоспорених избора претресају се у це-
лини, а решавају посебице, они избори, које
је одборска већина оспорила.

Претрес о извештају Верификационог од-
бора за оспорене мандате може трајати најду-
же пет дана. Говори, том приликом, могу тра-
јати највише пола сата.

Народна скупштина може оснажити из-
бор, или га уништити или одгодити одлуку о
њему и наредити да се учини потребан извиђај,
али се ово питање мора решити најдаље у ро-
ку од три месеца.

§ 10. — Ако се поништи мандат једног по-
сланика онда ће се позвати за посланика ње-
гов заменик, ако је посланику поништен ман-
дат због недостатака личних услова из §§ 10
—12 Закона о изборима народних посланика.

Ако је некоме мандат поништен због не-
правилности изборне радње услед које се сма-

тра да он није ни изабран за народног посланика, позваће се за посланика онај кандидат који је на изборима добио највише гласова иза посланика којем је мандат поништен.

§ 11. — Пошто су овако посланичка пуномоћства прегледана и оверена, посланици у присуству претседника полажу заклетву:

„Ја (име) закљињем се да ћу Краљу бити веран, да ћу чувати изнад свега јединство народа, независност државе и целину државне области, да ћу Устав чувати и добро народа пред очима имати.“ (чл. 59 У.).

Ограде уз заклетву нису допуштене.

Посланик док не положи заклетву не може даље вршити посланичку дужност.

§ 12. — I — Сходно пропису § 13 тач. 4 Закона о избору народних посланика губе мандат посланици, који престану бити чланови оне групе којој припада носилац земаљске листе са којим је кандидација овог посланика била везана.

Предлог о томе треба да поднесу најмање десет посланика те групе уз сагласност носиоца листе исте групе. Предлог се подноси Народној скупштини.

У предлогу су предлагачи дужни навести чињенице које утврђују да је дотични народни посланик престао бити члан те групе.

Народна скупштина упућује одмах овај предлог Верификационом одбору, који је дужан по саслушању првог потписаног предлагача и по саслушању посланика, за кога се предлаже губитак мандата у року од седам предлаже губитак мандата у року од седам

предлаже губитак мандата у року од седам

стАО бити члан групе и донети своју сходну одлуку, коју ће као свој предлог поднети Народној скупштини.

Народни посланик може и сам писмено известити Народну скупштину да је престао бити члан групе којој припада носилац земаљске листе са којом је његова кандидација била везана. У овом случају Народна ће скупштина ову претставку спровести Верификационом одбору. Верификациони одбор ће у року од седам дана спремити и доставити Народној скупштини извештај и свој предлог пошто саслуша дотичног посланика и једног члана исте посланичке групе, ако се јаве за реч.

По предлогу Верификационог одбора Народна скупштина ће донети одлуку у року од седам дана, пошто саслуша првог потписаног предлагача и народног посланика за кога се предлаже губитак мандата.

Ако је народни посланик сам известио Народну скупштину да је престао бити члан извесне групе саслушаће се у седници Народне скупштине дотични посланик и један члан исте посланичке групе, ако се јаве за реч.

Говори том приликом не могу бити дужи од пола сата.

II — Народни посланик не може бити: члан Управног одбора Управе државних монопола, члан Управног или Надзорног одбора Народне банке и Државне хипотекарне банке, члан Управног или Надзорног одбора оних акционарских друштава и тековинских предузећа, која имају рударска права или повластице, или која имају уговоре о сечи држав-

них шума, или која имају нарочите изузетне повластице по специјалним законима.

Верификациони одбор је дужан за народног посланика у року од месец дана од кад му се преко Претседништва Народне скупштине достави овакав случај узети реч од дотичног народног посланика, прибавити податке потребне за одлуку и донети је ако посланик не би поднео оставку на чланство одбора.

Оваква се одлука одборска саопштава Народној скупштини и без претреса решава наједној од првих седница поименичним гласањем.

Глава друга. Претседништво Народне скупштине

§ 13. — У сазиву, којим се почиње скупштинска периода приступа се одмах избору претседништва чим се сврши претрес извештаја Верификационог одбора. У осталим сазивима избор се претседништва врши одмах првог састанка под претседништвом најстаријег по годинама присутног посланика.

Претседништво је састављено из претседника, два потпретседника и четири секретара. Ови се часници бирају за сваки сазив (чл. 62 У.).

Најпре се бира Претседник Народне скупштине. Ако се апсолутна већина не би добила на првом гласању, на другом ће гласању бити довољна релативна већина. При једнакој подели гласова на другом гласању сматраће се да је изабран по годинама најстарији кандидат. После избора Претседника извршиће се прво избор потпретседника па онда избор се-

кретара, на начин одређен за избор претседника. Гласање о избору скупштинског часништва може се вршити и једновремено посебним листама.

При избору претседништва гласање је тајно.

Ако који члан скупштинског часништва да оставку на свој положај сматраће се разрешен онда када Народна скупштина прими знању ову оставку.

§ 14. — Дужност је претседника Народне скупштине да је претставља, да руководи њеним седницама и одржава ред у њој, да се стара о уредном и брзом отправљању послова у секретаријату, стенографском бироу и рачуноводству као и о безбедности Народне скупштине. Он се стара да рад у одборима не застаје и да се не прекида. Он поставља и отпушта све привремено особље Народне скупштине.

§ 15. — Кад је претседник спречен, замениће га један од потпретседника. Претседавајући не може учествовати у дебатама нити гласати.

§ 16. — Дужност је секретара Народне скупштине: да врше прозивку посланика; да читају у Народној скупштини предлоге и све друго; да воде белешке о одлукама Народне скупштине, о начину и резултату гласања и да састављају записнике састанака. Један од секретара кога буде одредио претседник, водиће надзор над вршењем целокупног канцеларијског рада Народне скупштине. Ако би се

кретари били ма којим начином спречени да врше дужност, замениће их привремено послаци које ће одређивати претседник Народне скупштине.

Глава трећа. Одбори Народне скупштине

§ 17. — За проучавање предлога и других предмета скупштинског рада бира Народна скупштина посебне одборе. Ти су одбори или стални или нарочити. Стални су одбори: 1) Верификацијони одбор; 2) Административни одбор; 3) Имунитетски одбор; 4) Одбор за молбе и жалбе и 5) Финансијски одбор.

Нарочити се одбори бирају за проучавање законских предлога које подноси Влада, или народни посланици, као и за проучавање других предмета, за које би Скупштина нашла да је потребно да их упути у нарочити одбор.

Стални одбори трају за све време једне скупштинске периода изузимајући финансијски одбор, који се бира сваког редовног сазива. Нарочити одбори трају док не сврше посао.

§ 18. — Сви се одбори бирају по листама пропорционалним системом и тајним гласањем. Кандидатску листу могу поднети најмање десет посланика.

Ако би се поднела само једна листа, избор се врши акламацијом.

§ 19. — Финансијски одбор има 31 члана. остали одбори имају по 21 члана.

§ 20. — Сваки ће одбор изабрати већином гласова себи претседника, потпретседника, секретара и водити кратак записник о свом раду. Позиви на седнице одборске објављују се народним посланицима на место нарочито за то одређено у згради Народне скупштине, а имају се доставити лично сваком народном посланику са означењем дневног реда, ако при закључку последње седнице није био утврђен дан наредне седнице одбора.

У записник сваке седнице бележе се имена присутних чланова, писмено предати предлози и одлуке одбора. Претседника одбора, ако би био спречен, замениће потпретседник или, ако је и он спречен најстарији одборник по годинама.

Народна скупштина одредиће без дискусије рок, до кога треба одбор да поднесе извештај. Ако то одбор не испуни, или ако му Народна скупштина рок не продужи, Народна скупштина може изабрати нов одбор.

Одбор може решавати ако је присутна једна трећина његових чланова. Пуноважни закључци доносе се већином присутних чланова одбора, а ако су гласови расподељени, предлог о коме се гласало сматра се примљеним.

На упражњено место једног члана одбора долази наредни са листе.

§ 21. — Пошто претрес буде завршен, одбор ће изабрати једног или више известилаца, који ће Народној скупштини читати и бранити извештај и предлог одбора.

У случају кад се одбор подели на већину и мањину, и једна и друга страна имају за себи свога известиоца.

Свако одвојено мишљење било у начелу или код поједињих чланова предлога, о коме се у одбору решава, предаће се писмено одбору, који ће га упоредо са извештајем већине изнети пред Скупштину, где га може бранити члан одбора који се одвојио у мишљењу.

Свој извештај одбор је дужан спремити и предати претседнику Скупштине најдаље за пет дана по завршеном претресу у одбору.

§ 22. — Одборским седницама може присуствовати сваки народни посланик.

Сем чланова одбора, само чланови Владе и Владини повериеници имају право на реч у одборским седницама.

§ 23. — Одбори могу општити непосредно са Министарствима преко својих претседника или чланова, које буду одредили.

§ 24. — Одбори се састају у згради Народне скупштине у нарочитим за њих одређеним просторијама. Али одбори могу, ако њихов посао буде изискивао, држати своје седнице и у Министарствима.

§ 25. — Скупштина може за поједине одборе решити да продуже рад и за оно време кад она није на окупу.

Глава четврта. Седнице Народне скупштине

§ 26. — Чим се изабере претседништво Народне скупштине, претседник Скупштине извештава о томе Претседнику Министарског савета. Претседник Министарског савета изве-

стиће по томе претседнику Скупштине, кога ће дана Краљ отворити седнице скупштинске лично Престоном Беседом, или преко Министарског савета послаником или указом.

У случају да Краљ отвара седнице Престоном Беседом Сенат и Народна скупштина уједно заседавају (чл. 32 У.).

§ 27. — Седнице Народне скупштине отвара претседник. Он руководи претресом, стара се да се одредбе овога Пословника тачно испуњују и да се за све време седнице одржи потпун ред.

§ 28. — Решавање Сената и Народне скупштине у заједничком заседању бива само за случајеве за које је изрично речено.

Заједничким заседавањима претседавају претседници Сената и Народне скупштине наизменично (чл. 73 У.).

§ 29. — Седнице су Народне скупштине јавне. Али се оне могу претворити у тајне, кад то захте претседник Скупштине, Влада или 20 посланика. О овоме предлогу гласа се без претреса.

Ако су тајност захтевали претседник Скупштине или 20 посланика Скупштина може узети у решавање: да ли седница да остане тајна или не.

Предмети о којима се буде саветовано у тајном састанку, претресаће се, ако буде потребно, и у одборима тајно, и о њима се не сме ником ништа казати осим посланицима.

Ако се о ком посланику докаже да није очувао тајну, Скупштина таквог посланика

може искључити из седница до највећег броја седница по § 98. Предавање јавности Владиних изјава или предлога у тајним састанцима, може бити само са Владиним пристанком.

§ 30. — Осим јавних и тајних седница Скупштина се може скупљати и у конференције на предлог претседника Скупштине, Владе или 20 посланика.

На конференцији могу бити присутни само посланици и Министри.

§ 31. — По предлогу претседника а по саслушању Владе, дневни ред за сваку идућу седницу утврђује сама Народна скупштина на крају седнице без претреса. Свај дневни ред обзнатиће се нарочитим објавама у сали и згради Народне скупштине.

Они предмети о којима се претрес није могао свршити једне седнице стављаће се на прво место на дневном реду идуће седнице.

Ако се дневни ред није могао извршити због недовољног броја присутних посланика, претседник ће објавити да као дневни ред за нову седницу вреди наставак старог дневног реда са додатком оних тачака, које по самом овом Пословнику треба ставити или за које је сама Народна скупштина раније решила да се тога дана ставе на дневни ред.

Ако би та нова седница пала на дан предвиђен у Пословнику за интерpellације, то се на тој седници не може ништа решавати сем интерpellација у смислу § 71 овог Пословника. Но ако нема никаквих интерpellација или се оне иссрпе прелази се на стари дневни ред.

§ 32. — Записник народне скупштине водиће редом секретари, које буде одредио претседник, а ови ће се записници читати почетком сваке седнице Народне скупштине.

У записник се бележе: 1) саопштења Владина и претседникова; 2) предмети о којима је Народна скупштина решавала и њезина решења по њима са начином гласања и са бројем гласова за и против код поименичног гласања и 3) предмети за које Народна скупштина реши да се унесу у записник. Посланички се говори не бележе у записнику, али се увек означавују имена говорника „за“ и „против“.

§ 33. — О томе: да ли ће се на предлог кога народног посланика учинити каква исправка у записнику, а коју секретар не прими, решава Народна скупштина.

§ 34. — Пре него што се пређе на дневни ред, претседник ће учинити Народној скупштини сва саопштења која се ње тичу.

§ 35. — У Народној скупштини имају права да говоре само народни посланици, Министри, Владини повериеници, одређени за то Краљевим Указом. (Чл. 70 У.).

§ 36. — Нико не може говорити у Народној скупштини пре него што буде тражио и добио реч од претседника.

§ 37. — Претседник даје реч по реду пријаве, изузимајући оне случајеве када је овим Пословником друкчије наређено. Министрима и Владиним повериеницима даје реч кад год је

затраже. Известиоци одборски могу говорити више пута и преко реда, ако захтева потреба претреса. Оцена о томе припада претседнику. Ономе посланику који је рад да говори о каквој повреди Пословника или дневног реда, коју је приметио, даје се реч чим је затражи. Његов говор може трајати највише пет минута и о томе случају не може говорити ни један други посланик.

Ако и после претседниковог објашњења говорник остаје при свом гледишту да је Пословник или дневни ред повређен, претседник одмах позива Народну скупштину да без претреса реши то питање. На случај да претседник примети да се питања о повреди Пословника или дневног реда учестано понављају у циљу сметања или одувожачења скупштинског рада, он може предложити Скупштини да се таква питања не могу више покретати у току те седнице. Скупштина о томе решава без претреса.

§ 38. — Пријаве се за реч чине чим се претрес отвори.

Код оних предмета, који су били упућени одбору, пријаве се могу учинити чим се одборски извештај поднесе Народној скупштини. Оне се могу учинити лично, усмено или писмено или преко једнога другога посланика. Сваки је посланик дужан изјавити да ли ће говорити за или против предлога, као и то, да ли ће говорити у име групе или у име своје лично.

Сваки пријављени говорник има право да свој ред уступи другом пријављеном говорнику.

§ 39. — Осим Министара, Владиних повреника и известилаца одборских, о једном предмету не може нико више него једанпут говорити, сем ако му то Скупштина нарочито допусти.

Претрес у начелу као и претрес у поједностима, по главама (одељцима) сматрају се као предмети за себе.

§ 40. — Кад претрес почне, претседник ће дати прву реч првом пријављеном говорнику „за“, а по том једном пријављеном говорнику „против“, ако би га било. Претседник ће пазити да увек после једног говорника „против“ да реч једном говорнику „за“.

§ 41. — Ако посланик тражи реч ради тога да исправи свој навод, који је погрешно изложен, те дао повода каквом неспоразуму или изазвао потребу личне одбране, онда ће му се дати реч одмах чим сврши свој говор онај, који је ту исправку изазвао. Али у том случају говорник не сме говорити дуже од пет минута, и може поред личне одбране исправити само погрешно наведене чињенице из свога говора.

Ако претседник налази да дотични посланик није изазван тим говорником, он неће дати тражену реч. Ако је посланик незадовољан претседниковим решењем, ствар решава Скупштина без претреса.

Ако је више говорника изазвано на личну одбрану или објашњење претседник ће им давати реч по реду пријаве.

Овим се параграфом не могу користити посланици, који су прекидањем говорника изазвали да о њима говори.

Министри и владини повереници могу говорити и са свога места, а посланици морају говорити са говорнице, сем кад говоре о Постсловнику, личној ствари или стављају кратка питања, када могу говорити и са свога места.

§ 42. — У начелном претресу говори посланика који говоре у име групе, могу трајати најдуже сат и по, а говори осталих посланика најдуже један сат. У посебном претресу по главама (одељцима) говори посланика, који говоре у име групе, могу трајати најдуже један сат, а говори осталих посланика најдуже половина сата.

У име групе могу говорити највише два посланика.

Под групом се разуме организовани и претседништву пријављени посланички клуб.

§ 43. — У начелном претресу, пошто буду говорили сви посланици, који су имали да говоре у име групе, Скупштина ће без дискусије решити колико ће се седница оставити за говоре других посланика. У посебном претресу, чим о појединим главама буде у име групе говорило два пријављена говорника, Скупштина може на предлог 30 посланика без претреса решити да се претрес закључи.

§ 44. — Министри, Владини повереници и одборски известиоци могу говорити по закљученом претресу али само једанпут.

§ 45. — Говорник може говорити само о питању које је на дневном реду. Он не сме улазити у претрес приватног живота иначије личности. Забрањено је читати беседе. Исто

тако је забрањено читати службене и друге документе који немају или у колико немају везе с предметом о коме се претреса.

Спор о томе решава претседник.

§ 46. — Осим претседника нико други не може прекинути говорника нити га опомињати на ред.

Забрањено је прекидање говорника и свака друга манифестација која спречава слободу говора.

§ 47. — Седнице Народне скупштине закључује претседник са њеним пристанком објавивши дневни ред наредне седнице. Дан и сат идуће седнице одређује претседник или на крају седнице или писменим путем.

Глава пета. Ред послова у седници

§ 48. — Свака седница Народне скупштине почиње читањем записника претходне седнице. На питање претседника: да ли ко шта има да примети на записник ако нико ништа не примети, претседник објављује да је записник примљен. Ако ко учини примедбу онда се поступа по § 33 овог Постсловника.

§ 49. — Пре прелаза на дневни ред претседништво и Влада чине Скупшини саопштења. Посланици затим чине кратка питања на претседништво, ако су их раније предали писмено претседништву. После овога Министри одговарају на кратка питања која им буду упутили посланици.

На кратка питања дају се одговори сваке седнице сем дана одређеног за интерпелације. Рад по свима кратким питањима може трајати највише један сат.

Затим се прелази на дневни ред.

§ 50. — Саопштења од стране Владе могу се чинити у свако време седнице.

Глава шеста. Поднашање и претрес законских предлога и резолуција

§ 51. — Законске предлоге могу подноси си Народној скупштини по овлашћењу Краљевом поједини Министри, као и сваки народни посланик чији предлог писмено помогне најмање једна петина чланова Народне скупштине. (Чл. 63 У.).

§ 52. — Краљев Указ, којим су Министри овлашћени на подношење једног законског предлога, доставља се заједно са законским предлогом Претседнику Народне скупштине.

§ 53. — Чим добије законски предлог Владин, Претседништво је дужно о томе известити Народну скупштину, која предлог упућује на оном сталном одбору, у чију струку спада. На предлог Владе или 10 посланика Скупштина може одлучити да се ради проучавања једног законског предлога изабере нарочити одбор. У овом другом случају избор тога одбора ставља се на дневни ред наредне седнице. У исто време претседник ће наредити да се Владин предлог штампа и разда свима посланицима.

§ 54. — Чим извештај одбора буде готов, претседник ће извстити о томе Народну скупштину и наредити, да се извештај заједно са одборским предлогом штампа и разда посланицима.

Народна скупштина ће утврдити дан у који ће се отворити претрес. Претрес се може отворити тек пошто протече пет дана од како је раздан штампан одборски извештај.

§ 55. — Кад предлог дође на дневни ред о њему се прво отвара начелни претрес. По свршеном начелном претресу приступа се гласању: прима ли се предлог у начелу или не прима.

Кад се предлог у начелу прими, прелази се на претресање поједињих одељака (глава) закона. Гласање се врши по параграфима.

Кад се претрес и пријем последњег одељка (главе) сврши, приступа се другом и коначном гласању о предлогу у целини (Чл. 72 У.).

§ 56. — Народна скупштина пре него што приступи коначном гласању може простим гласањем, без претреса, упутити предлог одбору ради прегледа и поправке редакције, као и зато да се доведу у сагласност његове измене и допуњене одредбе. Овако исправљени предлог раздаће се штампан Скупштини пре гласања о предлогу у целости. О њему не може бити више никакве дискусије.

§ 57. — Сви предлози о изменама и допунама (амандмани) имају се упутити преко Претседништва надлежном одбору од дана пошто се извештај одбора раздели посланицима,

на све до почетка начелног претреса. Одбор се мора састати да о њима решава. О оним амандманима, које одбор не усвоји потпуно, одбор подноси извештај. Ако Скупштина друкчије не реши, о свима амандманима које одбор не би потпуно усвојио, гласа се после гласања о предлогу одбора, ако би овај био одбачен. Ако одбор усвоји амандман потпуно, тим се амандманом замењује одговарајући члан у одборском предлогу. Све до почетка гласања амандман се може повући. О свима амандманима и одборском предлогу води се један заједнички претрес.

§ 58. — У току посебног претреса амандмане могу предлагати само Влада и одбор. О Владином се предлогу гласа пре него о одборском. Ако Скупштина не реши друкчије сви амандмани предложени у току посебног претреса узимају се у решавање тек наредне седнице.

§ 59. — Претходна питања: да се решење о дотичном члану одгodi док се не реше други чланови, или да се подели на више тачака, или да се врати одбору ради поновне редакције и друга претходна питања могу се постављати све док се дотични члан не стави на гласање. О њима се гласа без претреса пре свега другога.

§ 60. — Ако је приликом гласања један члан био подељен на више тачака, онда се, пошто се о свима тачкама буде гласало посебно, гласа о целом члану укупно. На гласање се ставља дотични члан са усвојеним тачкама.

§ 61. — Законски предлози које посланици подносе, предаће се писмено претседнику.

Предлог мора бити састављен у облику у којем се доноси закон. Са посланичким предлозима поступа се у свему као и са Владиним предлозима. Али ако одбор нађе да посланички предлог треба у начелу одбацити, онда се то претходно питање решава у Скупштини без претреса по саслушању одборског известиоца и првопотписаног предлагача.

§ 62. — При подношењу каквог законског предлога или буди каквог предлога може се тражити да се тај пројектни предлог огласи за хитан. Хитност може предложити Краљевска Влада или првопотписани подносилац предлога сваки за свој предлог. Захтев да се какав предлог огласи хитним, мора се поднети написмено.

§ 63. — О захтеву хитности Народна Скупштина решава одмах чим јој претседништво тај захтев саопши. Она је дужна саслушати претходно онога који хитност захтева. Ако се тражи хитност за посланички предлог, Влада има право да буде о томе саслушана. Ако је захтев хитности примљен, Скупштина ће предлог одмах упутити у надлежни одбор, који га пре свију других предмета узима у расматрање. Ако је потребно бирати нарочити одбор овај ће се изабрати још исте седнице. А одбору ће Народна скупштина одредити рок у коме мора бити готов са својим извештајем. Ако одбор не поднесе извештај у одређеном року и Скупштина му рок не продужи, може се предлог узети у претрес у Скупштини и без извештаја одбора.

§ 64. — Чим извештај изађе из одбора, претседник ће известити о томе Скупштину, која може решити да претрес почне већ сутра дан и без оштампаног одборског извештаја.

У претресу законског предлога, који је оглашен за хитан, може у име групе говорити само један говорник „за“ и један „против“.

§ 65. — Хитност се може предложити и за један предлог који је већ упућен одбору. Ако Скупштина хитност прими, одбору се одређује рок у коме мора бити готов са својим извештајем. По изласку из одбора на предлог се примењује § 64.

§ 66. — Законски предлог који Народна скупштина усвоји шаље се Сенату на рад.

Ако је законски предлог усвојен у целини и од Народне скупштине и од Сената сматра се да је народно претставништво предлог примило. Ако су учињене измене или допуне од Сената онда се законски предлог враћа Народној скупштини на решавање. Кад се ове измене и допуне приме од Народне скупштине сматра се да је народно претставништво предлог примило. На случај да се Сенат и Народна скупштина у пријему једног законског предлога у целини или у појединостима не сагласе сматра се да је предлог одбiven и у истом сазиву се о њему не може више поново решавати. Ако се случај понови и у идућем сазиву, о томе законском предлогу одлучиће Краљ (Чл. 64 У.).

§ 67. — Кад буџет изађе из буџетског одбора, он се мора сваке седнице, изузимајући оних које су намењене за интерпелације,

ставити на прво место на дневном реду. Од овога се може учинити изузетак само у корист хитних предлога.

Предлог закона о државном буџету и финансијском закону, пошто буде у начелу примљен претреса се у појединостима по разделима. Гласање пак врши се по партијама. Претрес и коначно примање предлога закона о државном буџету и финансијском закону морају се свршити у року од два месеца. Ако претрес и пријем буџета у начелу и појединостима није свршен за 45 дана, Скупштина ће на предлог претседника распоредити још непретресене и непримљене буџетске разделе на заосталих 15 дана. Претрес и пријем тих заосталих раздела мора се свршити у те дане.

Ако би се у току претреса буџетског десило да Скупштина више дана не ради или ради друге послове, рок за претресање и пријем буџета може се продужити одлуком скупштинском за толико времена.

§ 68. — Кад Влада буде поднела Скупштини на одобрење међународне уговоре закључене, Скупштина неће гласати о појединостима чланцима уговора, нити ће моћи решавати о каквим изменама и допунама. Ако би се у току посебног претреса учиниле примедбе на коју одредбу уговора, онда ће се поводом те одредбе моћи тражити да се предлог врати одбору. Усвоји ли Скупштина такав предлог, одбор ће пре него што се приступи коначном гласању, поднети Скупштини извештај о свима на тај начин упућеним одредбама. Извештај може тражити: или да се уговор прими, или да се одложи или да се одбаци.

Извештај ће се наштампати и раздати народним посланицима. Скупштина ће моћи наставити претрес и донети коначну одлуку пошто протече 24 часа од како је тај извештај раздан.

Кад скупштина реши да се уговор одложи, то ће бити изјављено овим речима:

„Скупштина одлаже одлуку о поднетом јој уговору, а међутим обраћа Влади пажњу на ове одредбе.“

(Изнети од речи до речи текст тих одредаба).

§ 69. — Предлоге резолуције може подносити Влада или посланици. Овакав предлог упућује се једном нарочитом одбору, ако Народна скупштина споразумно са владом не реши друкчије. О резулицијама се не води начелни претрес, о њима се решава као о једној целини.

§ 70. — Кад народни посланици чине предлоге за измену Устава, о њима ће се решавати на начин предвиђен у Уставу.

Глава седма. Питања и интерpellације

§ 71. — Народни посланици имају право постављати кратка питања Министрима (Чл. 68 У.). Питања се постављају написмено преко Претседника Скупштине. Министар одговара на њих писмено истим путем, ако питаč није изрично изјавио жељу да му се одговори усмено. Усмени одговори дају се у почетку седнице пре прелаза на дневни ред. Министри су

дужни дати на њих одговоре у истом сазиву (чл. 68 У.).

После одговора Министрова може говорити највише једанпут питаč ради каквог обавештења и да укратко изјави: је ли задовољан одговором или не.

Овај говор не може трајати дуже од пет минута.

§ 72. — Сваки посланик има право управљати Министрима интерpellације (чл. 68 У.).

Интерpellације се подносе писмено Претседнику Скупштине, који их одмах саопштава дотичном Министру, а Скупштини реферише о њима на првом састанку кад чини и сва остала саопштења. Свака се интерpellација мора оштампати и посланицима раздати најмање три дана пре претреса.

Министри су дужни на интерpellације одговорити у току истог сазива (чл. 68 У.).

§ 73. — Ако подносилац тражи за своју интерpellацију првенство испред раније поднесених интерpellација, претседник извештава Скупштину, која о томе решава без претresa. Влада има право пре решавања да о томе буде саслушана.

§ 74. — За претрес интерpellација одређује се нарочити дан у недељи. Ако Скупштина не реши друкчије, тај ће дан бити четвртак. Пошто се сврши буџет, Скупштина ће ако затреба, одредити још један дан у недељи за претрес интерpellација. На седницама које су одређене за претрес интерpellација, тај претрес одмах почиње с прелазом на дневни ред.

У претрес се узимају интерпелације поднете до краја прошле недеље, и то најпре оне, којима је Скупштина дала првенство, па остале оним редом којим су биле саопштене Скупштини. Са дневног реда интерпелација се може скинути само на захтев дотичног Министра и интерпеланта, а по решењу Скупштине. О томе се решава без претреса, пошто су дотични Министар и интерпелант дали о томе своју реч. Једновремено се мора утврдити друга седница кад ће одређена интерпелација доћи на дневни ред и то пре свих других интерпелација. Претрес о интерпелацији у погледу трајања и броја говорника води се као специјалан претрес законског предлога, али се он завршује с погледом на одредбе овога члана.

Интерпелант, а ако их има више, онда један од њих може пре Министрова говора узети реч да мотивише своју интерпелацију, али има право говора и после Министровог одговора.

Седница Народне скупштине не може се закључити пре но што се доврши претрес започете интерпелације.

Ако је интерпелацију потписао један посланик, а спречен да присуствује седници на дан претреса његове интерпелације, може на 24 сата пре претреса одредити преко претседништва скупштине свога заменика. Иначе се интерпелација скида са дневног реда.

Ако Министар не дође оног дана кад има да одговара на интерпелацију, та ће се интерпелација ставити на прво место на дневни ред за сваку наредну седницу за интерпелације.

§ 75. — Одлука Скупштинска, којом се завршује претрес о интерпелацији и прелази

на дневни ред, може бити проста или образложена (мотивисана).

Ако је предложен прост прелаз на дневни ред, а Министар на то пристаје, онда ће се прост прелаз на дневни ред ставити на гласање пре свију оних, који су мотивисани.

Ако није предложен никакав прелаз на дневни ред, онда се без икаквог гласања прелази на остале интерпелације које су на реду.

§ 76. — Влада има право да изјави које ће од предложених прелаза на дневни ред примити као довољан израз поверења скупштинског према њој. У том случају о томе ће се предлогу гласати пре свију осталих.

§ 77. — Ако је предложени прост прелаз на дневни ред одбачен, прелази се на гласање о мотивисаним предлозима по реду поднетих предлога на дневни ред.

§ 78. — Интерпелант може своју интерпелацију повући све док не буду стављени на гласање прелази на дневни ред, који су поводом ње поднесени Скупштини.

Глава осма. Молбе и жалбе

§ 79. — Молбе и жалбе, упућене Скупштини преко претседника морају бити предане написено и снабдевене потписима свију милијаца, који морају бити потврђени којом општинском или државном влашћу, иначе их Скупштина неће ни испитивати нити што по њима предузимати.

Ову потврду власт не може одбити. За њу се не плаћа никаква такса. Исто се тако неће узимати у поступак молбе и жалбе не-пристојно написане.

Скупштина неће ни оне молбе и жалбе узимати у претрес и решавање, којима се траже или изазивају издаци из државне касе, ако их Влада није пре тога потпомогла или усвојила, о чему ће увек одбор бити дужан изјаснити се у свом извештају Скупштини. Ове молбе за које би одбор био мишљења да их ваља усвојити спровешће са својим формулисаним предлогом на мишљење Финансијском одбору. Док Финансијски одбор не да о тим предлозима своје мишљење, они се не могу износити на решење Народној скупштини.

§ 80. — Све ће молбе и жалбе бити упућене одмах одбору за молбе и жалбе који ће их по реду којим су стигле у Скупштини заводити у један нарочити протокол, у коме ће бити забележено име, презиме, занимање и становище молиоца и жалиоца, као и кратак извод предмета на који се односи дотична молба или жалба. Овај ће протокол сваки посланик моћи прегледати.

§ 81. — Оне молбе и жалбе које се буду односиле на какав законски предлог или иначе на какав предмет који се већ претреса у Скупштини и који је поверен нарочитом одбору, упутиће претседник одбора за молбе и жалбе овом последњем одбору.

Претседник одбора за молбе и жалбе, као и претседник сваког другог одбора, коме је извесна молба или жалба упућена, дужан је да-

ти на расматрање сваком народном посланику молбу, коју овај буде захтевао.

§ 82. — Оне молбе и жалбе, које одбор за молбе и жалбе не буде упутио ком другом одбору, поделиће се у три групе:

1) Молбе и жалбе за које налази да их треба упутити једноме од Министара;

2) Молбе и жалбе које мисли изнети пред Скупштину, не водећи рачуна о томе, да ли је њих већ упутио надлежном Министру или не;

3) Молбе и жалбе које мисли да није вредно износити пред Скупштину.

Ни о једној молби и жалби не може Скупштина решавати односно самога предмета њенога, ако она долази у круг рада поједињих Министара, а пред њима није била, и такве молбе и жалбе одбор ће упућивати надлежном Министру.

Одбор је дужан у месечним саопштењима, која ће се штампати, у Народној скупштини објавити своје одлуке о молбама и жалбама које није изнео Скупштини на решавање, тако исто и извештаје о онима, које је упутио ком одбору или коме Министру и о онима које није узимао у решавање. Он је такође дужан доставити народном посланику своју одлуку односно оне молбе и жалбе за коју овај то буде захтевао.

§ 83. — По овим молбама и жалбама за које налази да их треба изнети пред Скупштину, одбор подноси извештај као и за законске предлоге заједно са формулисаним текстом. Тадај текст може бити редигован као законски предлог за Краљеву потврду, и може бити ре-

дигован као резолуција којом Скупштина упућује извесну молбу и жалбу надлежном Министру на увиђај и решење.

§ 84. — Сваки посланик има право да тражи у року од месец дана, од како је одборска одлука о њој штампана, да се о извесној молби или жалби поднесе извештај у седници скупштинској, ма какава била одлука одборска о њој. Овај се захтев мора увек испунити.

По истеку овога рока од месец дана одлука одборска да се извесна молба или жалба не изнесе пред Скупштину, остаје коначна.

§ 85. — По молбама и жалбама за које је одбор решио да се изнесу пред Скупштину прочитаће се одборски извештај и пошто се саслуша надлежни Министар, Скупштина ће о њима донети своју одлуку. Оним пак молбама и жалбама, које буду изнете пред Скупштину на нарочити захтев једнога посланика, саслушаће се најпре посланик који је то захтевао, затим одборски известилац и надлежни Министар па ће после тога Скупштина решити о њима.

И у једном и у другом случају претрес се може отворити на захтев 10 посланика. Скупштинске одлуке о појединим молбама, доносе се на исти начин као и остали законски предлози.

§ 86. — И у једном и у другом случају надлежан Министар може тражити да му се остави известан рок да своје мишљење о до-
тичној молби и жалби изнесе Скупштини. Овај рок не може бити дужи од месец дана.

§ 87. — Они нарочити одбори, којима бу-
ду упућене поједине молбе и жалбе, поменуће
их у свом извештају Скупштини.

§ 88. — Ако не реши друкчије, за решавање о молбама и жалбама, Скупштина одређује једну суботу у месецу. На тим састанцима Скупштина решава само о оним молбама и жалбама, о којима је извештај штампан и раздат посланицима најмање 24 часа раније.

Глава девета. Гласање

§ 89. — Гласање у Народној скупштини бива седењем и устајањем, јавно, поименице или тајно.

§ 90. — Народна скупштина може пуноважно решавати ако је у њезиној седници присутна већина од целокупног броја посланика (чл. 71 У.).

Глас се може давати само лично.

За пуноважни закључак потребна је већина гласова присутних чланова. Кад се при гласању по каквом предлогу деси равна подела гласова, предлог о коме се гласало сматра се да је примљен (чл. 71 У.).

За решавање законских предлога потеклих од стране Народне скупштине односно измене Устава потребна је већина од три петине укупног броја народних посланика (чл. 115 У.).

§ 91. — Ако при гласању седењем и устајањем претседник запази да нема довољан број посланика за решавање, наредиће про-

зивку или пребројавање. На захтев једног посланика, потпомогнутог од 10 другова, прозивка се мора вршити, пре гласања, ако се предмет решава седењем и устајањем. Овако прозивање може се тражити само једанпут за време једне седнице.

Присутни посланици, кад се питање о кворому покрене, не могу изаћи из дворане све док се не сврши прозивка, односно пре-брожавање и гласање. Ако то ипак учине, сматра се да су присутни и да су гласали против. Присутност посланика утврђује претседник.

§ 92. — Претседник одмах проглашује резултат гласања Народне скупштине.

§ 93. — Гласање седењем и устајањем бива у свим случајевима у којима није овим Пословником одређен други начин гласања.

О резултату гласања седењем и устајањем решава претседник. Ако је по његовом мишљењу резултат сумњив, приступиће се новом гласању. Ако и по други пут по његовом мишљењу резултат буде сумњив, приступиће се гласању гласно поименице.

§ 94. — Седењем и устајањем гласа се на овај начин: претседник позива да устану сви они који гласају против предлога.

§ 95. — Поименице се гласа усмено. Гласање поименице бива: 1) кад се гласа о законском предлогу у начелу или коначно у целини; 2) кад гласање седењем и устајањем да сумњив резултат и после другог покушаја.

При гласању поименице, један од секретара прозиваће посланике поименице, а они ће гласати речима „за“ или „против“. По свршењу прозивци, прозиваће се још једном они посланици, који се првог пута не буду одазвали, па ће тек после тога претседник објавити да је гласање закључено.

§ 96. — Тајним гласањем гласа се при избору претседништва и појединих одбора Народне скупштине.

Ово гласање вршиће се листићима, који ће се метати у отворену коверту нарочито за то спремљену.

Сви листићи којима се гласа морају бити једне величине, једне боје и једног облика.

Посланици ће један за другим по призовици секретаровој пуштати своје листиће у ковчежић, који ће стајати на столу претседништва. Гласове ће ове бројати три народна посланика коцком одређена, пред претседништвом и Народном скупштином.

Глава десета. Дисциплинске казне

§ 97. — Народној скупштини припада искључиво право да у својој седници одржава ред преко свога претседника.

§ 98. — Дисциплинске казне којима се могу казнити народни посланици ове су:

- 1) опомена на ред;
- 2) записана опомена на ред;
- 3) одузимање речи;
- 4) привремено искључење из седнице Народне скупштине.

Према тежини кривице народни посланик може бити искључен до 30 седница.

Прве три казне изриче претседник, као и четврту до највише три седнице. Дужа искључења решава Народна скупштина без претреса на предлог претседника или 15 чланова Народне скупштине.

§ 99. — Опоменом на ред казниће се сваки посланик који буде својим говором или иначе својим понашањем у Народној скупштини нарушавао ред и прописе овог Пословника.

§ 100. — Записаном опоменом на ред, која ће се забележити у записник Народне скупштине, казниће се сваки посланик, који је у истој седници већ раније опоменут на ред.

Да ли ће другу опомену изрећи као прости или као записану зависи од нахођења са-
мог претседника.

§ 101. — Одузимањем речи казни се:

1) сваки посланик који би приликом свога говора повредио ред, а већ је раније на истој седници био кажњен записаном опоменом на ред;

2) сваки посланик који у току свога говора већ двапут није хтео послушати претседника.

§ 102. — Казном искључења казни се сваки посланик који лично вређа Краља, Престолонаследника, чланове Краљевског Дома, вређа или клевета народне посланике и Министре, или се понаша непристојно према Народној скупштини или се не покорава опоме-

нама њеног претседника, а нарочито у погледу извршења казне. Истом ће се казном казнити посланик, који прави неред и спречава ред у седници.

§ 103. — Посланик, који је кажњен казном привременог искључења из седнице Народне скупштине, дужан је уклонити се одмах из дворане Народне скупштине.

У случају противљења претседнику ће наредити да се кажњени посланик силом уклони из дворане. Ако буде потребно претседник ће привремено обуставити седницу.

§ 104. — Посланик, против кога се предлаже казна привременог искључења из седнице Народне скупштине, има право да говори у своју одбрану и то највише пет минута.

Том приликом нема другога претреса.

Ако се предлаже искључење више посланика за заједничку кривицу, онда има право да да одбрану само један од њих у име свију, али његов говор може трајати највише 15 минута.

§ 105. — И казна одузимања речи и казна искључења из седнице Народне скупштине биће увек забележена у записник Народне скупштине. Казна искључења повлачи губитак дневнице за време искључења.

§ 106. — Ако седница постане бурна претседник ће најпре опоменути посланике да ће прекинути седницу ако се мир не поврати. Не буде ли таква опомена у стању да умири посланике толико, да се говор посланика може

лепо чути и саслушати, претседник може обуставити седницу за неко време. По истеку тога времена седница се поново отвара.

Али ако се опет на истој седници појави неред, претседник ће затворити ту и заказати идућу са старим дневним редом.

У тој новој седници ће се на првом месту, пре свега и без икакве дискусије решити предлог претседникова, ако би га било, о проузроковачима нереда на претходној седници. Само претседник може допустити овима да се у кратко извине или објасне свој поступак.

Глава једанаеста. Права и дужности Народне скупштине и народних посланика

§ 107. — Захтев истражне односно судске власти за издавање чланова Народне скупштине упућује се Имунитетском одбору. Народна скупштина решава ствар по извештају.

§ 108. — Без овлашћења Народне скупштине посланици се не могу за кривице учињене ван вршења мандата узимати на одговор нити лишити слободе док траје њихов посланички мандат, осим ако се ухвате на самоме делу злочина или преступа. Али и у томе по следњем случају Народна се скупштина, ако је на окупу, одмах извештава. Она даје или одриче овлашћења да се надлежни поступак продужи за време сазива.

Имунитетско право посланика настаје дном избора.

Ако ко постане посланик пре него што је над њим по каквој кривици изречена извршна

пресуда, власт која врши извиђање и истрагу известиће о томе Народну скупштину, која даје или одриче овлашћење за продужење поступка.

Члан народне скупштине може се узимати на одговор само ради оног дела за које је издан (чл. 75 У.).

§ 109. — Одредбе претходног члана не вреде за позивање пред суд и остале власти и извршење судских и административних одлука у приватноправним споровима.

§ 110. — Народни посланик не одговара за глас који је дао као члан Народне скупштине. За све изјаве и поступке при вршењу мандата било у седницама Народне скупштине или одборима, или у особитом изасланству или у особитој дужности по одредби Скупштине народни посланици одговарају Народној скупштини. За оне изјаве и поступке који садрже кривично дело, народни посланик одговара и пред редовним судовима ако Народна скупштина даде за то одobreње. Но за увреде, клевете, или злочине народни посланик одговара пред редовним судовима и без претходног одobreња Народне скупштине (чл. 74 У.).

§ 111. — Ни један посланик не може отсуствовати са седнице Народне скупштине, ако му она не одреди отсуство. У изузетним хитним случајевима претседник Народне скупштине може сам дати до 10 дана отсуство посланицима; он је тада дужан о томе известити Народну скупштину.

Посланик може добити отсуство са дневницом у једном сазиву највише 15 дана; за

време отсуства преко тога рока не прима дневницу изузев случаја боловања, за које време прима дневницу ма колико времена боловање трајало. Боловање одобрава Народна скупштина. Посланик који без одобреног отсуства или боловања не долази на седнице скупштинске не добија дневницу, нити му претседник може наредити исплату исте.

§ 112. — Свако тражење отсуства упућује се претседнику Народне скупштине, који га саопштава Народној скупштини прве идуће седнице.

Народна скупштина решава о траженом отсуству без претреса. Ако претседништво нађе да у Скупштини нема довољан број чланова за решавање, оно може огласити да се сва одобрена отсуства прекидају, осим ради болести одобрених.

§ 113. — Претседник Народне скупштине има додатке које има и Претседник Министарског савета. Потпретседници сваки по 1500 динара, а секретари по 1000 динара месечно. Народни посланици имају дневницу од 200 динара.

Без пристанка Скупштине ове дневнице не могу се повећавати.

§ 114. — Сви чланови Народне скупштине имају право на бесплатну вожњу I класе на свима железничким возовима и државним по-влашћеним бродовима за време док им траје мандат. Они имају право на накнаду учињених трошкова за путовање приликом првог доласка на седнице Народне скупштине и послед-

њег повратка, као и трошкова за путовања приватним превозним сртствима.

§ 115. — Сваки народни посланик може дати оставку на свој мандат. Оставку претседник саопштава Народној скупштини, која је упућује Верификацијоном одбору на даљи рад. Оставка, пре но што је пуномоћство оверено, неће задржати Скупштину од испитивања и решавања да ли је избор био правилан или не.

§ 116. — Члановима Народне скупштине претседник издаје нарочиту легитимацију.

§ 117. — Народној скупштини припада искључиво право да у својој седници одржава ред преко свога претседника.

Никаква оружана сила не може се поставити у дворници Народне скупштине нити у њеној згради или њеном дворишту без одобрења претседника Народне скупштине. Исто тако без његовог одобрења не могу никакви државни органи чинити у Народној скупштини акте власти.

Нико оружен не сме ући у зграду Народне скупштине осим лица која по пропису оружје носе, а налазе се по службеном послу код Народне скупштине (чл. 76 У.).

§ 118. — Улицама које су непосредно око зграде и дворишта Народне скупштине, забрањена је свака манифестација. Ако би се у њима скупљале гомиле људи, власт ће их на захтев претседника Народне скупштине одмах уклонити.

§ 119. — Надзор над одржавањем реда у унутрашњости дворнице Народне скупштине и у њеном дворишту води искључиво претседник. Ради тога потребан број скупштинских стражара, који одређује сам претседник, Министар унутрашњих послова одмах у почетку сазива ставља му на расположење из редова жандармерије.

Ови стражари носиће нарочито видљив знак који прописује Претседништво Народне скупштине, и по којем ће се они увек разликовати од осталих жандарма. Никакве грађанске ни војне власти нити ко други не смеју мимо Претседника Народне скупштине издавати наредбе овим стражарима, нити ови стражари могу ма од кога примити наредбе сем од Претседника Народне скупштине.

§ 120. — Претседник чим опази у дворници Народне скупштине лица која нису посланици или не припадају особљу скупштинском, наредиће да се та лица уклоне.

§ 121. — Ако се ко од слушалаца на галеријама не понаша мирно, Претседник може наредити да се удаљи. У случају већих нереда Претседник може наредити да се испразне галерије.

§ 122. — Скупштина има право анкете, као и истраге у изборним и чисто административним питањима (чл. 67 У.).

Све анкете и истраге Скупштина води преко нарочитог свог одбора изабраног по прописима §§ 17 и 18 овог Пословника.

Седнице у којима овај скупштински одбор буде водио скупштинску анкету и истрагу, јавне су, али њих може огласити за тајне било сама Скупштина, било одбор коме је вођење истраге поверено.

§ 123. — Сва права, која закони дају истражним властима односно испитивања оних против којих се истрага води, позивање и са слушавање сведока и вештака, прибављање и проучавање потребних докумената и аката, припадају и одбору скупштинском који води скупштинску анкету или истрагу. Али Скупштина може у сваком случају посебице ограничити та права својом нарочитом одлуком.

Ако је потребно да се испит или саслушање учини на лицу места, одбор који води скупштинску анкету или истрагу сме пренети своју власт на једног или више посланика из своје средине. Чланови анкетног одбора кад путују имају право на накнаду трошкова, које ће им одредити Административни одбор.

§ 124. — Сведоци и вештаци имају у овом случају пред скупштинским одбором, који води скупштинску истрагу, и пред његовим изасланицима иста права и исте дужности као и пред судовима.

Сведоци и вештаке, који би били чиновници, Анкетни или Истражни одбор позива преко надлежног Министра.

§ 125. — Скупштинска се истрага прекида у случају распуштања Скупштине.

Ако су седнице скупштинске одложене или закључене, скупштинска анкета или истра-

га ће се обуставити, док се наново Скупштина не састане. Али Скупштина може решити, да се скупштинска анкета или истрага продужи и за време кад она није на окупу.

§ 126. — Резултат рада скупштинске анкете или истраге износи се увек пред седницу скупштинску, пошто Претседник Народне скупштине у споразуму са Анкетним одбором одреди штампање извештаја и материјала који је с њим, у колико то може и сме бити према природи саме ствари. Ако је анкета или истражни одбор предложио какву резолуцију, о њој Скупштина решава као и о осталим резолуцијама, кад изађу из одбора (видети § 69). У случају да је мањина одборника поднела свој предлог резолуције, о томе се предлогу решава тек ако предлог већине буде одбачен.

Глава дванаеста. Скупштинско особље и рачуноводство

§ 127. — Све особље Народне скупштине стоји под управом Претседника Народне скупштине. Особље може бити стално и привремено. Године службе сталног особља рачунају се као године државне службе. Они се разврставају и примају принадлежности по Закону о чиновницима према својим квалификацијама. Државни пензионери који се на овај начин приме за сталне службенике губе досадању пензију, а накнадно их може пензионисати Финансијски одбор на предлог Претседника Народне скупштине а под свима условима Закона о чиновницима. О свему овоме ће Претседник

садник Народне скупштине у сагласности са Административним одбором израдити нарочити правилник, који ће се поднети Народној скупштини на решење.

§ 128. — Претседник Народне скупштине извршује њен буџет. Из буџета се не могу вршити никакви издаци који нису њиме предвиђени. Административни одбор, као контролна власт, дужан је сваког месеца прегледати Скупштинске рачуне, а подносиће и свој извештај Народној скупштини сваког трећег месеца.

Глава тринадесета. Стенографске белешке

§ 129. — Стенографско особље израђује стенографске белешке о седницама Народне скупштине, а по потреби и Одбора и Секција. Претседништво се стара да те белешке буду без одлагања штампане и раздане народним посланицима.

§ 130. — Стенографске белешке подносе се на увиђај Претседнику и сваком говорнику за његов говор. Говорник може чинити у стенографском тексту само измене које се тичу редакције, не уносећи нове мисли и разлоге. Нити изостављајући исказане мисли и разлоге. Своје исправке говорник може чинити у року од 24 часа од како му се предаду у самој згради Скупштине. Претседник је властан чинити само коректуре оних израза, који вређају достојанство Народне скупштине, или садржеличне увреде или клевете било грађана Краљевине

вине било страних јавних органа или претставника. Његова је дужност старати се да говорници не чине исправке или дометке ван граница овде обележених.

На случај спора, Претседник по захтеву дотичног посланика износи ствар пред Народну скупштину, да она реши без претреса пошто саслуша Претседника и заинтересованог говорника.

Глава четрнаеста. Архива и печат Народне скупштине

§ 131. — Народна скупштина има своју архиву и библиотеку, о којима воде старање нарочити чиновници.

§ 132. — Народна скупштина има свој печат са грбом Краљевине Југославије и натписом наоколо: „Народна скупштина Краљевине Југославије“.

Печат Народне скупштине чува Претседник.

Глава петнаеста. Закључне одредбе

§ 133. — До доношења Правилника у смислу § 127 овога Пословника у Народној скупштини ће се постављати само привремено особље уз месечну награду за рад; дотле се могу и пензионери постављати уз награду за рад задржавајући своје пензије.

§ 134. — Овај Пословник Народне скупштине може се мењати скупштинском резолуцијом.

Овакав предлог о промени Пословника мора претходно бити испитан од нарочитог одбора скупштинског, чији штампани извештај има се разделити посланицима бар пет дана пре доношења одлуке о промени Пословника.

Службене новине Бр. 282. — ХСI од 2. децембра, 1931. год.

